№ 18 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ՓԵՏՐՎԱՐԻ 9

1905

ԵՐԵՍՈՒՆԵՐԵՔԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբ. Առանձին համարները 5 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ, редакція «Мшакъ». Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak». Տելեֆոն № 253.

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—5 ժամ (բացի կիւրակէ և տօն օրերից).

Յայտարարութիւնը ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ. Տելեֆոն № 253.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ՓԵՏՐՎԱՐԻ 9 № 18

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Դժբաղդ թիւրիմացութիւն.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Պաշտօնական հաղորդագրութիւն Բագուի դէպքի մասին. Մամուլ. Թատրօն և երաժշտութիւն. Նամակ Խմբագրութեան. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Արտաքին լուրեր.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Աջակցեցէք, որ անեն։

ԴԺԲԱՂԴ ԹԻՒՐԻՄԱՑՈՒԹԻՒՆ

Թէ պաշտօնական «Кавказъ» լրագրի հաղորդագրութիւնը, թէ հեռագրական գործակալութեան համառօտ հեռագիրը, թէ տեղական լրագիրների յայտնած լուրերը և թէ մեր ստացած սեփական տեղեկութիւնները ցոյց են տալիս, որ Բագւում տեղի են ունեցել չափազանց տխուր և վերին աստիճանի անախորժ դէպքեր արիւնահեղ ընդհարումներով հայերի և Թուրքերի միջև։

Մենք առ այժմ անկարող ենք ճիշդ գաղափար կազմել դժբաղդ դէպքերի բնաւորութեան մասին և բացատրել թէ ինչու մասնաւոր մի փաստ յանկարծ բռնկվել է և դարձել փոքրիկ կայծից մի վտանգաւոր հրդեհ։ Դա կը պարզվի առաջիկայում։ Բայց ստիպված ենք արձանագրել, իբրև իրականութիւն, այն տխուր երևոյթը, որ մեր երկրի մէջ յանկարծ կարող են [illegible]

[illegible] գայնական հողի վրա, սակայն շրջապատողները և համայնքները իրանց ամբողջութեամբ պէտք է ամէն ջանք գործ դնեն կղզիացնելու մասնաւոր դէպքերը, ցրելու ծագած անախորժութիւնները ու [illegible] թիւրիմացութիւնները և խաղաղացնելու կրքերը։

[illegible]

միևնոյն ժամանակը նա ներկայանում է և իբր և արդարութեան և մարդասիրութեան ձայն, որ կոչում է բոլոր մարդկանց լինել եղբայրներ և գործել համերաշխութեամբ։

Որքան էլ ծանր լինեն իրականութեան առանձին փաստերը, որքան քստմնելի լինեն մասնաւոր դէպքերը, այնուամենայնիւ նրանց վրա պէտք է գերիշխէ ընդհանուր համերաշխութեան գաղափարի ոյժը և ղեկավարէ կեանքի երևոյթները։ Պէտք է ամէն ջանք գործ դնել շուտով վերջ տալու դժբաղդ դէպքերից առաջացած թշնամութիւններին և հաստատելու հաշտութեան և խաղաղ գործակցութեան դրութիւն ազգութիւնների մէջ։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԲԱԳՈՒԻ ԴԷՊՔԻ ՄԱՍԻՆ

—

Յունվարի 12-ին Բագու քաղաքում դատաստանական քննիչի մօտից մարդասպանութեան մէջ մեղադրված Բալա-Աղա Մաշադի-Մահմէդ-Րզա-օղլուն բանտ վերադարձնելու ժամանակ 262 դ. հետևակ պահեստի գնդի զինուոր Նիկողայոս Յարութիւնեանի և Կարապետ Բաբախեանի զինված ուղեկցութեամբ, յիշված կալանաւորը փորձեց փախչել։ Ուղեկցող զինուորները հասան նրա ետեից և նրան մի քանի վէրք հասցրին սուինով, որոնցից նա մեռաւ բանտի ճանապարհին։

Դրանից յետոյ տեղական ազգաբնակութեան մէջ լուրեր տարածվեցին, որ այդ դէպքում մտադրված, նպատակաւոր է եղել սպանութիւնը։ Որովհետև Բալա-Աղայի եղբայր Քէրբալայ Ֆարրուհը Բագուի նահանգապետին պաշտօնական յայտարարութիւն էր տուել այդ մասին, այժմ այդ գործի մասին կանոնաւոր քննութիւն է կատարվում։ Այն ինչ՝ մինչև Բալա-Աղայի մահվան իսկական հանգամանքները պարզվելը, Բագւում ներկայ փետրվարի 6-ին Պարապետի հրապարակի վրա երկու տեղացի բնակիչների միջև տեղի ունեցած ընդհարումի առիթով, որ վերջացաւ կռւողներից մէկի ծանր վէրք ստանալովը,—ազգաբնակութեան մէջ յուզում առաջացաւ, որ արտայայտվեց բռնաբարական գործողութիւններով։ Ընդամէնը վիրաւորված և սպանված են 35 հոգի։ Հետևեալ օրը, փետրվարի 2-ին թշնամութիւնը սրվեց և զինված յարձակումները շարունակվում էին։

Բագւում հանգստութիւնը և հասարակական ապահովութիւնը վերականգնելու համար ձեռք են առնված պէտք եղած միջոցները։ (Кавказъ)

—

Այդ նոյն լուրը «Н. О.» լրագիրը հետևեալ ձևով է հաղորդում. «Փետրվարի 6-ի երեկոյեան Բագւում տեղի ունեցաւ մի չը տեսնված դէպք։ Համա, եա ամեն կողմ՝ փողոցներում, մանաւանդ կենտրոնից հեռու մասերում անդադար լսվում էին հրացանի և ատրճանակի որոտներ։ Գիշերվայ ընթացքում վիրաւորվածների և սպանվածների թիւը համարվում է մի քանի տասնեակ։ Ամբողջ քաղաքը զարհուրանքի մէջ է։ Փողոցներն արագ դատարկվում են։ Ով որ կարողանում է, փախչում, թագնվում է։ Այդ տխուր պատահարի պատճառ համարվում է հետևեալը։ Քաղաքի կենտրոնում սպանվեց մի բաւական հարուստ Թուրք մի հայի ձեռքով։ Սպանվածի կրօնակիցները ուխտ եղան նրա վրէժը հանելու և սպանեցին մի քանի անցորդ հայերի, որոնք ոչ մի մեղք չունէին։ Այդպիսով սկսվեց արիւնոտ կոտորածը։ Ձեռք առնվեցին եռանդուն միջոցներ։ Բոլոր ազատ զօրքերն արագ բռնեցին փողոցները, բայց դժբաղդաբար, չը կարողացան անհապին թւով անպէտք և աննպատակ սպանութիւնների առաջն առնել։

—

«Ցնօրիս Փուրչէլի» լրագրին Բագուից հաղորդում են, որ փետրվարի 6-ին տեղի ունեցաւ սյնաեղ ընդհարում հայերի և Թուրքերի միջև։ Ընդհարումը տեղի է ունեցել առաւօտեան 10 ժամին։ Սկզբում կռւել են մի հայ և մի Թուրք։ Թուրքը սաստիկ վիրաւորել է հային։ Այդ պատճառով բուլվարի վրա հաւաքվել են բազմաթիւ հայեր և Թուրքեր։ Կռւողներին խաղաղացնելու համար կանչվել են 50 կօզակ, որոնք ցրվել են հաւաքված ամբոխը։ Ասում են, որ սպանված են երկու հոգի և վիրաւորված են շատերը։

ՄԱՄՈՒԼ

—

Ռուսաստանի ներկայ մեծ հասարակական շարժումը սաստիկ ժողովրդականացրել է ռուսաց պատմական մի հիմնարկութիւն, որ գործում էր դեռ XVII դարում։ Հին Մօսկովեան Թագաւորութեան ժամանակ հաւաքվում էին երկրի ազգաբնակութեան ներկայացուցիչները, որոնք ունէին ոչ միայն խորհրդակցական, այլ և վճռական ձայն պետութեան գործերում։ Այդ հիմնարկութիւնն անուանվում էր «Զեմսկի Սօբոր», մի անուն, որի թարգմանութիւնը կարող է մի օտար լեզուով արտայայտվել միայն, «Ազգային Ժողով» բառերով։—Այժմ ամեն տեղ խօսում են, որ պէտք է վերանորոգել այդ հին ժողովրդական ներկայացուցչութիւնը։ Եւ այդ մտքի դէմ չեն հակաճառում նոյն իսկ այնպիսի պահպանողական լրագիրներ, ինչպէս են «Новое Время», «Свѣтъ» և ուրիշները։ Լրագիրները նոյն իսկ հաղորդեցին որ Սօբորի միտքը սկզբունքով ընդունված է և կառավարչական բարձր շրջաններում։ Պետերբուրգի լրագրութեան ներկայացուցիչները ներքին գործերի նախկին մինիստր իշխան Սվեատօպօլկ-Միրսկուն ներկայացրած հանրագրի մէջ ասում էին.

Ամենօրեայ հրատարակութիւնների խմբագիրների խորհրդակցութիւնը Պետերբուրգում անհրաժեշտ է գտնում, մանաւանդ ներկայ ծանր և յուզված ժամանակ, որ մամուլին այժմից իսկ կատարեալ ազատութիւն տրվի հասարակական կեանքի փաստերն ու դէպքերը հաղորդելու։ Խմբագիրների խորհրդակցութիւնը դրա հետ միասին պարտք է համարում յայտարարելու, որ նրա խորին համոզմունքով, ներկայ դրութիւնից դուրս գալու միակ ելքը «Զեմսկի Սօբոր» գումարելն է Ռուսաստանի պետական կարգը կազմակերպելու համար։ Այդ

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԱՋԱԿՑԵՑԷՔ, ՈՐ ԱՆԵՆ

—

Դարձեալ մի քանի խօսք։

Խիստ բնորոշ են քաղաքացու և գիւղացու յարաբերութիւնները. այդ յարաբերութիւնները բաւական դառն են, որ առաջացրել է փողը։ Քաղաքացի վաճառականը երդումների, քաղցր ասացուածների, խորամանկ շարժումների, սովորական հայհոյանքների տարափով աշխատում է խեղդել ու մերկացնել գիւղացուն, իսկ սա բազմիցս այդ բովից անցնելով քարացել է. նա փորձված է. քաղաքացու թակարդին համապատասխան շարժումով է մօտենում. սրանք երկուսը իրար լաւ ճանաչում են, գիտեն, որ երկուսի խօսքերն էլ ճշմարտութիւնից այնքան հեռու են, որքան երկինքը գետնից։ Սրանք ուրախ կը լինեն սատանին տեսնել, քան իրար, միայն ամեն բանի հետ համաձայնեցնող այդ զզվելի կենսական կարիքը կպցնում նրանց իրար մօտ է քշում և առաջ բերում նոյն այլանդակ, ազնիւ սրտի համար անտանելի տեսարանը։ Ամենադառն է այն վիճակը, երբ երկու անհատի մէջ երևում, առաջանում է անվստահութիւն, երբ մարդը մարդուն չէ ճանաչում։ Նոյն երևոյթը թագաւորում է քաղաքացու և գիւղացու մէջ. պարզ է, որ այսպիսի պայմաններում նրանք անընդունակ են խմբակցական կեանքի. մի ոյժ է հարկաւոր, որ վերացնէ այդ անվստահութիւնը իր կենդանի օրինակով, առաջ բերէ վստահութիւն ու կապէ դրանց միմեանց հետ։ Այդ ոյժը մասամբ կայ. դա ներկայ մեր նեղ դրութիւնն է, եթէ դրա հետ միանայ ճշմարտութիւնը, այն ժամանակ այդ իրարից խուսափող մագնիսները իրար կը մօտենան ու սկիզբ կը դրվի գեղեցիկ կեանքի։

Այդ սուրբ ճշմարտութիւնը արտայայտողը լինելու է գաւառացի ուսեալ երիտասարդութիւնը, որը իր անկաշառ ու շիտակ բնաւորութեամբ և խիզախութեամբ այրելու և բորբոքելու է ամեն մի սառն ու փտած միտք ու հոգի, ամեն մի անտարբեր սիրտ՝ ձուլելով բոլորին մի հասարակական գաղափարով ու գործով, միմեանցից փոխադարձաբար օգտվելու ակնկալութեամբ։

Քանի որ գործի հիմքն ու նպատակը շահն է, հետևապէս այդ գործը արագութեամբ առաջ կը գնայ. միայն թէ գործը ճշմարտութեամբ և հիմնովին սկսվի։ Գաւառացի երիտասարդութիւն, քեզանից գաղափարականութիւն չէ պահանջվում, անձնազոհութիւն չեն հայցում, այլ խնդրում են, որ քո ու դրացուդ կոպէկը միասին շահեցնես, քո ու նրա արտը կիսովի մշակես մեքենայով, քանի որ մենակ դու կամ ոչինչ չես կարող անել, կամ շատ քիչ բան ես անում. մարդ ես, քեզանից մարդկութիւն է պահանջվում. աղքատին օգնելու ես, կոպէկով մի օգնիր, այլ նրան գործ տուր, որ չարիքը արմատից [illegible] վի, որ գանկէդ չը տանեն, որ գլխացաւանք չը պատճառեն քեզ։ Հայ ուսեալ երիտասարդ, գիւղացու զաւակ, յիշիր, որ գիւղացութիւնը ու նրանից անբաժան երկրագործութիւն. ազնիւ ու դարերից սրբագործված, կեանքից իր սանկցիան ստացած մի զբաղմունք է, որ ազնւացնում ու մաքրում է մարդուն, կազդուրում է նրան հոգեպէս և մարմնապէս. ուրեմն ջանք արա, որ այդ զբաղմունքը իր բարձրութեան վրա կանգնած լինի։ Ամենից շատ պարտաւոր ես դու այդ զգալ ու հասկանալ, որովհետև այդ հողի վրա ծնված ու սնված լինելով՝ տրամադիր ու հակված պիտի լինես դէպի այդ գործը։ Եթէ դու այդ անտես ես անում, ապա ումից պէտք է պահանջել. քաղաքացու զաւակից, որը հողի երես անգամ չէ տեսել։ Արի գիւղ, մեղք ես, ազատիր քեզ և քո դրացուն։ Ոյժ բեր հետդ, գործադրիր ըստ արժանոյն իմացածդ, որ քաղաքում անպէտք էր և անօգուտ, եղիր կապող ու շղթայող զօրութիւն, կեանք ու կենդանութիւն սփռիր շուրջդ. քաղաքում դու աննշան ես, բայց գիւղում կարող ես առաջնորդող աստղ դառնալ, եթէ ունիս կամք, եթէ կուզես մարդկային գաղափարի համեմատ ապրել ու մեռնել։ Գիւղն է, գաւառացի երիտասարդ, քո իսկական ասպարէզը. ճանաչիր քեզ և քո ոյժերը. գործիր դրանց համեմատ, կը լինես բախտաւոր, կունենաս իրաւունք պարծենալու։ Դժուարութիւն շատ կայ, կայ և հեշտութիւն. ամենադժուար արգելքն ու դիւրութիւնը քո մէջ է. ծեծիր, պողպատ դարձրու քո կամքը, որի դէմ ընդդիմադիր ուժերը խորտակվին. սովորիր տանել այն, ինչ որ կեանքի դառնութիւն են ասում, և ամեն բան կը հեշտանայ։ Ամեն բան յարմար է և կը լինի յարմար, դու ես անյարմարը, դու պէտք է յաղթես քեզ և համբերութեամբ քաշես քեզ հետ և ուրիշին ցեխից դուրս բերելու, եթէ ուզում ես բարւոք, խելմաց կեանք վարել և ազատվել ապագայ սերունդի թուք ու նախատինքից։

Անշուշտ անհրաժեշտ է հասարակական գործեր ձեռնարկողներին աջակցել, աջակցել թէ խօսքով և թէ գործով. այդ կը լինի, երբ առանձին բրօշիւրներով կամ թերթերով լոյս կը տեսնեն կուլտուրա առաջացնող քաղաքակիրթ երկրներում երևան եկած բոլոր կատարելագործված միջոցներն ու եղանակները, գործիքներն ու մեքենաները, զանազան ընկերութիւնների կազմակերպութեան, գործունէութեան եղանակն ու նպատակը, ամեն մի ճիւղինը առանձին. երբ գիւղում նրատած ամեն մի կարգացող միջոց կունենայ ինչպէս այդ հրահանգները ձեռք բերելու հեշտութեամբ, նոյնպէս և մեր քաղաքներում գործնականապէս ծանօթանալու մեքենաներին ու գործիքներին և նրանց գործածութեանը. երբ քաղաքներից կամ անհատներ կամ խմբակցական ուժով միացած մարդիկ կօգնեն թէ նիւթական և թէ մտաւոր ուժով և վերջապէս անմիջական մասնակցութիւն կունենան գիւղերում կատարվելիք գործերում։

Ղարախան

ժողովը բաղկացած պիտի լինի ազգաբնակութեան բոլոր համայնքներից և դասակարգերից ազատ ընտրված ներկայացուցիչներից և պիտի վայելէ վիճաբանութիւնների և որոշումների անսահման ազատութիւն։ Սօբորի ժողովները պիտի տեղի ունենան հրապարակով։

Այդ հանրագրին ստորագրել են և «Новое Время», ու «Свѣтъ» լրագիրների խմբագիրները։ «Петер. Газета» լրագիրը բերում է պրօֆէսոր աւագ քահանայ Գորչակովի հետևեալ կարծիքը նոյն հարցի առիթով.

Այժմեան ժամանակ, եթէ գումարվէր Զէմսկի Սօբօր, նա, իհարկէ, շատ քիչ նմանութիւն կունենար նախկին սօբօրների հետ։ Ամենից առաջ, այժմ այդ ժողովի մէջ կը մտնէին և ներկայացուցիչներ գիւղացիների կողմից, որոնք Ռուսաստանում ճնշող մեծամասնութիւն են կազմում։ Յամենայն դէպս, գիւղացիների դրութեան բարւոքումը անհրաժեշտ է։ Գիւղացիներին ազատեցին ճորտութիւնից. բայց նրանց ստացած հողաբաժինները այլ ևս չեն կարող բաւականացնել նրանց։ Վերջին տարիները ընթացքում մենք շարունակ լսում ենք, որ գիւղը ընկնում է, հարկերը ճնշում են այն բազմամիլիոն ազգաբնակութիւնը, որ ապրում է օրվայ պարէնով։ Մեր վէմսկի Սօբօրը անհագին կը լինէր։ Զի որ նոյն իսկ ամենափոքրիկ պետութիւնների մէջ էլ այդ սօբօրը երևան է գալիս իր ամբողջ փայլով և փառահեղութեամբ։

*

Հասարակական այն տրամադրութիւնը, որ այսքան հասունացրել է ժողովրդական ներկայացուցչութեան անհրաժեշտ պահանջը, այսպէս է բնորոշում «Бир. Вѣд.» լրագիրը.

Այսպիսի ժամանակ դեռ չէ եղել Ռուսաստանում։ Ոչ մի ժամանակ հասարակական կեանքի զարկերակը այնքան չէ խփել, ոչ մի ժամանակ հասարակական կարծիքը այնքան բարձրաձայն և, շատ դէպքերում, այնքան միաբան չէ արտայայտվել, երբէք Ռուսաստանի առջև այսքան վճռաբար, այսքան անյետաձգելի կերպարանքով չէ կանգնել պետական ստեղծագործական աշխատանքի պահանջը։ Հերթի են դրված շատ մասնաւոր հարցեր և մի ամբողջ շարք մասնակի րէֆօրմներ։ Նախկին ժամանակ դրանցից ամեն մէկը մի անհագին դէպք կը լինէր, կը գրաւէր հասարակութեան ուշադրութիւնը, կը ստեղծէր մի ամբողջ գրականութիւն. իսկ այժմ—թէ հարցերը, թէ ծրագիրները և թէ կենսական խոշոր փաստերը սաղմանում են, կարծես թէ փորփորում են հասարակական գիտակցութիւնը և առաջ են բերում մտքի և սրտի լարված աշխատանք այն բոլոր մարդկանց մէջ, որոնք իրաւունք ունեն իրանց անուանել քաղաքացի։ Բայց այդ բոլոր հարցերի, կարիքների վրա տիրապէս բարձրացած է մի արմատական կարիք, որ ձևակերպվում է զանազան անուններով. ոմանք ասում են. թէ Ցարի և երկրի մէջ սերտ հաղորդակցութիւն պիտի հաստատվի, ոմանք այդ կարիքը անուանում են «Զեմսկի Սօբօր», ժողովրդի հաւասարաչափ մասնակցութիւն օրէնսդրութեան և կառավարութեան մէջ, հասարակական հիմնարկութիւնների ազատ ընտրած ներկայացուցիչների գումարում, դասակարգերի կամ նոյն իսկ ամբողջ ժողովրդի ժողով։ Այդ կարիքը արտայայտված է ազնուականութեան ներկայացրած հաւատարիմ հպատակական ուղերձների մէջ, հասարակական հիմնարկութիւնների և խմբերի միջնորդութիւնների մէջ, մամուլի բոլոր ղեկավարող կամ աչքի ընկնող օրգանների մէջ, սկսած ամենաառաջադիմականներից և վերջացրած ամենից շատ պահպանողականներով։ Այսպիսով, Զեմսկի Սօբորի գաղափարը—կանգ առնելով այս անունի վրա, որովհետև նա ունի պատմական [illegible]—կենդանի է և ուժեղ։ Նա ոչ միայն զգացվում է քաղաքական օրվայ օդի մէջ, նա թափանցել է Ռուսաստանի ընդհանուր քաղաքացիական մտքերի և սրտերի մէջ։ Թէ ինչպէս կը լուծի Ռուսաստանը այս ամենադժվար լուծումը, որին լարված ուշադրութեամբ նայում է ամբողջ աշխարհը,—այդ ցոյց կը տայ մօտիկ ապագան։

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

(Ա. Քիշմիշեանի «Նոր կեանքի շէմքում» պիեսը Թիֆլիսի թատ. վրա. Տիկին Սիրանոյշի յոբելեանը)

I

Երկուշաբթի, փետրվարի 7-ին, Թիֆլիսի արտիստական ընկերութեան թատրոնում հայոց դրամատիկական խումբը ներկայացրեց մի նոր ինքնուրոյն պիես, այն է Ա. Քիշմիշեանի «Նոր կեանքի շէմքում» դրամատիկական էտիւդը չորս գործողութեամբ։ Այդ պիեսը արդէն տպագրված է և ներկայ տարվայ սկզբում Թիֆլիսում [illegible] համար նա ենթարկված էր մի քանի կրճատումների և դուրս էր հանված իր ամբողջ [illegible]։

Պիեսը ունի բովանդակութիւն և համեմատաբար [illegible] բովանդակութիւն։ Նա շօշափում է հայ ինտելիգենցիայի գործունէութեան ծրագիրներից մէկը; այն է ժողովրդական մասսաների շրջանում գործելու հարցը։ Պիեսի մէջ գործող հերոսները հնարված անձնաւորութիւններ չեն. նրանք իբրև տիպեր, կեանքի մէջ գոյութիւն ունեն կամ կերպարանվում են մեր առաջ։

Սակայն թոյլ է պիեսի բեմական մասը, թոյլ է դրամատիկական դրութիւնների արտայայտութիւնը։ Պիեսը մի քանի տեղերում, գործում է աւելի վէպի, քան դրամայի տպաւորութիւն։ Հերոսները հանգիստ հանդարտ պատմում են անցեալ դէպքերի կամ ապագայ դիտաւորութիւնների մասին։ Մի քանի դրամատիկական դիրքեր, որոնք դուրս են բերված պիեսի մէջ, տպաւորիչ էին և ցոյց էին տալիս, որ պիեսը կարող էր զգալի կերպով ազդող լինել, եթէ նա աւելի համապատասխան լինէր բեմական պահանջներին։

Պիեսի համառօտ բովանդակութիւնը հետեւեալն է։ Հայ գիւղերից մէկը վէճ ունի պետական գանձարանի հետ անտառահողի մասին։ Գիւղացիների դատը ուժեղ կերպով պաշտպանում է կրթված գիւղական երիտասարդ Իւզբաշեանցը, իսկ գանձարանի շահերի ներկայացուցիչ է հանդիսանում տեղական անտառապետ Արմաւեանցը իր օգնականի հետ միասին։ Գիւղական երիտասարդին աջակցում է տեղական կալուածատիրուհի տիկին Աշխարբէգեանը, որը առհասարակ համակրում է Իւզբաշեանցի գործունէութեան և նրա հետ միասին կազմակերպել է գիւղացիներին օգնելու մի շարք ծրագիրներ։ Տիկնոջ աջակցութիւնը և գործակցութիւնը առաջ են բերել և մտերմական աւելի խոր զգացմունք։ Տիկինը, լինելով երիտասարդ մի այրի 26 տարեկան, նոյն իսկ վճռել է ամուսնանալ Իւզբաշեանցի հետ։

Անտառային վէճը քննելու և վճռելու համար գալիս է նահանգական քաղաքից անտառային վերաքննիչ Դաւթեանցը։ Դա բարեսիրտ մի անձնաւորութիւն է, որ ծանօթանալով գործի հետ, վճռում է յարգել գիւղացիների պահանջը։ Նա համակրութիւն է յայտնում Իւզբաշեանցի գործունէութեանը։ Մանաւանդ նրա վրա մեծ տպաւորութիւն է գործում տիկին Աշխարբէգեանը, որը վճռել է նուիրել իրան գիւղական կեանքին և գիւղացիներին։ Նա նոյն իսկ սիրահարվում է տիկնոջ վրա և ամուսնանալու առաջարկութիւն է անում։ Տիկինը յարգում է Դաւթեանցին, բայց մերժում է նրա սէրը, որովհետև նրա սիրտը պատկանում է Իւզբաշեանցին։

Գիւղացու հետ պսակվելու միտքը վրդովել է կալուածատիրուհու ծանօթներին և ազգականներին և մանաւանդ նրա հօրեղբայր Մեժլումբէգին, որ պաշտօնաթող և պաշտպանութեան տակ [illegible] մի անձնաւորութիւն է հին աւանդական հասկացողութիւնների տէր, ընդունակ ամեն միջոցի դիմելու գիւղացի երիտասարդին գիւղից հեռացնելու համար։ Մեժլում բէգին օգնում են և անտառապետի կինը, նրա ազգական Սամսոն բէգը և վերջ ի վերջոյ աջողեցնում են հրաման դուրս բերել աքսորելու Իւզբաշեանցին։ Հալածանքի մատնված երիտասարդը վճռում է նուիրել իրան ուրիշ տեղում ժողովրդական գործի և հեռանում է։

Աբէլեան Մեժլում բէգի դերում տիպիքական էր, իբրև նախկին զինւորական և հին մելիքների ժառանգ։ Նա բիրտ է, իր ասածի, դասակարգային նախապաշարմունքներով խմորված, չը յարգող ուրիշի անհատականութիւնը, սրտի զեղումներ և զգացմունքներ, երբ դրանք հակառակ են նրա հասկացողութիւններին։

Զարիֆեան՝ գիւղական կրթված երիտասարդ Իւզբաշեանցի դերում՝ աջող էր և կարողացաւ տալ մի ամբողջութիւն։ Նորագոյն երիտասարդների տիպը դեռ նոր է կերպարանվում մեզանում, ուստի որոշ դժուարութիւն կայ նրան ներկայացնելու համար։ Զարիֆեանի Իւզբաշեանցը արհեստական մի անձնաւորութիւն չէր։ Նա ներկայացրեց Իւզբաշեանցին եռանդոտ, վճռական, անպաճոյճ խօսակցութեամբ, ձևերի փոքր ինչ կոպիտ արտայայտութեամբ։

Տիկին Զարիֆեան Աշխարբէգեանցի դերում սկզբում վերցրել էր ուղիղ տօն և համապատասխան էր տիպին. նա ինչպէս ինքնուրոյն կալուածատիրուհու, ուժեղ անհատի և հետաքրքրական անձնաւորութեան տպաւորութիւնն էր գործում, իսկ յետոյ թուլացաւ և դարձաւ մի չափազանց սովորական և կարծես բնաւորութիւնից զուրկ մի արարած։ Ճիշդ է, տիկին Աշխարբէգեանի տիպի աջող ներկայացման համար պակասում են պիեսի մէջ զօրեղ դրամատիկական մօմենտներ, բայց և այնպէս եղածը կարելի էր ներկայացնել աւելի ուժեղ կերպով։

Տիկին Զաբէլ, տիկին Արմաւեանի դերում իսկապէս զաւառական չինօվնիկի կին էր, բայց չէր պահպանում տիպի ամբողջութիւնը։ Տիկին Զաբէլը արտասանում էր բառերը անորոշ, շատ տեղ ձայնը ուժեղ էր հնչում, բայց խօսքերը խլանում էին։ Բնորոշ էր Իւզբաշեանի հետ հանդիպման տեսարանում։ Օր. Աղամեան Լուսիի դերը համարել էր երկրորդական և նրան չէր տուել հոգի և մարմին. օրիորդը արտասանում է բառերը ոչ բացայայտ կերպով։ Նա աւելի աջող էր վերջին գործողութեան մէջ։

Միրաղեան անտառապետ Արմաւեանի դերում բնորոշ էր իբրև չինօվնիկ, թոյլ անհատականութեան և կնոջ թելադրութիւններով առաջնորդվող մի անձնաւորութեան տիպի ներկայացնող։ Յարութիւնեան անտառային վերաքննիչի դերում ներկայացնում էր նահանգական քաղաքից եկած մի մարդու՝ նուրբ շարժումներով, վայելուչ հագնված և ինքնավստահութեամբ. բայց նա չափազանց կոկված էր դուրս բերել տիպը, խօսակցութեան արհեստական ոճով։ Դաւթեանցը աւելի հասարակ մարդ պէտք է լինէր ըստ պիեսի։ Մամիկոնեան այս անգամ թոյլ էր վերաբերվել իր դերին. Սամսոն բէգը այնքան թոյլ և փալաս մարդ չէ, ինչպէս նա նրան ներկայացնում էր։ Ուշտունի անտառապետի օգնականի դերում աջող էր. նրա ներկայացրած օգնականը բնորոշ էր իբրև ստորադրեալ, բայց սեփական յաւակնութիւններով մի անձն, որ սիրում է «Փամիլեար» ձևով պահել, ում հետ որ հնարաւորութիւն կարող է ունենալ։ Տէր-Դաւթեան ծառայ Սիմոնի դերում աջող էր իբրև կատարող, բայց խօսակցութեան բարբառը դուրս էր բերել խառն։

Պիեսի մի քանի տեսարանները գրաւիչ են, օրինակ, տիկին Աշխարհբէգեանի տան առաջ ծաղկոցը իր տաղաւարով։

Հասարակութիւնը ծափահարեց հեղինակին։

Սիրող

II

Հայոց Դրամատիկական Ընկերութեան վարչութեան մեզ ուղարկած մի շրջաբերական նամակից իմանում ենք, որ Վարչութիւնը որոշել է տօնել այս տարի ապրիլի 5-ին տաղանդաւոր հայ դերասանուհի տիկին Սիրանոյշի բեմական գործունէութեան երեսնամեայ յօբելեանը։ Վարչութիւնը խնդրում է հայ բեմի բարգաւաճման նախանձախնդիր բոլոր անձերին և տիկին Սիրանոյշի տաղանդը յարգողներին աջակցել արժանավայել կերպով կատարելու յօբելեանական հանդէսը։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

—

Թաւրիզ, յունվարի 24-ին

«Ասանկ ալ կապացուցանեմ, անանկ ալ»

Առածի կարգ անցած

Ատրպատականի ներկայ առաջնորդական տեղապահ Մաշտոց վ. Փափազեանի հիմնած «Ազդարար» անունը պաշտօնական օրգանի 12-րդ համարում աչքի է ընկնում մի անստորագիր կարճ գրութիւն, որ իսկապէս ոչինչ չէ, իսկ ըստ երևոյթին՝ մի հերքում պ. Հ. Առաքելեանի «Մշակի» այս տարվայ № 6 ում լոյս ընծայած յօդուածի այն արդարացի տողերի դէմ, թէ Թաւրիզում գումարված պատգամաւորական ժողովի կողմից մի մեծ սխալ է առաջնորդ ընտրելիս ղեկավարվել այն տեսակէտով, թէ ընտրելին ո՛ր երկրի հպատակ է լինելու։ «Եթէ այդ տեսակէտը ճիշդ համարենք,—ասել է պ. Առաքելեանը,—պէտք է այն ժամանակ պատգամաւորական ժողովը կամայ ակամայ առաջնորդ ընտրէ անպատճառ մի ամերիկացի վարդապետ, երբ Սառաճեան եպիսկոպոսը հրաժարվի ստանձնելու իր նոր պաշտօնը։ Եւ աւելացրել. «Մեզ թւում է, որ ինչպէս ասում են գերմանացիները, «այստեղ է թաղված շունը»։

Առհասարակ ամբողջ այս տողերը, իսկ մասնաւորապէս վերջին չակերտի մէջ առած բառերը, ինչպէս երևում է, վրդովել են «Ազդարար»-ի խմբագրութեան հանգիստը, որովհետև իրանք կոյր լինելով՝ կը կարծէին թէ ուրիշներն էլ կոյր են և չեն նկատի թէ ինչ խաղեր են խաղում և դեռ ուզում են խաղալ։ Այլ և վիրաւորվում են, որ մի «Իրանցի» (տես, «Մշակ» 1904 թ., № 277) և պ. Առաքելեան, փոխանակ ուրիշների շաւղով գնալու, փոխանակ ամեն մի խօսք հալած իւղի տեղ ընդունելու, համարձակվում են իրանց երեսով տալ այն բոլորը, ինչ որ մտածում և գործում են, բայց այնպէս գործում, որ շատերի աչքից ծածկել չէ լինում։ Եւ ջրելու համար այդ կարգի յօդուածագիրների մերկացումները ու ցոյց տալու համար, որ ամերիկահպատակ Մաշտոց վ. Փափազեանը շատ համեստ է և երբէք այդ պիսի փառասիրական ձգտումներ չէ ունեցել Ատրպատականի առաջնորդութեան նկատմամբ՝ յօրինում և երգում են հետևեալ յանկերգը.

Պատգամաւորական ժողովը վճռել է «որ առաջնորդական ընտրելին անպայման պէտք է լինի եպիսկոպոսներից։»

Ըստ երևոյթին սրանից էլ զօրեղ փաստ չէր լինի՝ հաստատելու համար, որ Նորին արժանապատւութիւնը մտածել և մտածում է, ոչ թէ իր, այլ թեմի համար միայն։ Բայց դժբախտաբար փաստեր էլ կան, որ հակառակն են ապացուցանում։

Կար ժամանակ, երբ Մաշտոց վ. Փափազեանցը մտքեր էր պատրաստում ոչ թէ անպայման միայն եպիսկոպոսներից ընտրել տալու, այլ և վարդապետների դասից, միայն, ի հարկէ, խնդրելու Նորին Վեհափառութիւնից, որ եթէ ընտրվողը վարդապետ լինէր, բարեհաճէր նախապէս եպիսկոպոսացնել անպատճառ. այդ ժամանակներն էր, որ հ. Մաշթոցը եռանուն ցանկ էր խնդրում կամ խընդրել տալիս Նորին Վեհափառութիւնից, յայտարարելով մի և նոյն ժամանակ, որ ուռցված երեքից դուրս էլ կարող էին ընտրել ում որ կամենային. այդ պահուն էր վերջապէս, որ յարուցել էր հպատակութեան հարցը. ո՛րդ, եզրակացրէք. 1) ընտրվողը կարող էր լինել վարդապետ եւ եպիսկոպոսացման պայմանով, 2) կարող էր ընտրվել եռանուն ցանկից դուրս էլ մէկը. 3) ընտրվողը լինելու էր հեռաւոր երկրի հպատակ։ Հիմա էլ ես եմ հարցնում. որտեղ է «թաղված շունը»։

Բայց շարունակենք.

Առաջին պատգամաւորական ժողովը գումարվեց Թաւրիզի Մայր եկեղեցում ներկայ տարվայ յունվարի 2-ին, այն ինչ երկու շաբաթ առաջ արդէն Թաւրիզում ստացված էր «Մշակի» № 277-ը և «Իրանցի» ի յօդուածի մանաւանդ այն հատուածը, թէ Մաշտոց վարդապետը ձգտում է առաջնորդական գահին Սառաճեանից յետոյ իբրև միակ ամերիկահպատակ վարդապետը, շատ տեղերում առէ-կօսէի նիւթ էր դառել։ Եւ ահա Հ. Մաշտոցի միտն է ընկնում, որ աշխարհի վրա համեստութիւն ասված մի բան կայ, և ամբողջ երկու շաբաթ՝ ամեն օր մինչև կէս գիշեր երկնելուց յետոյ, յղանում է հետևեալ միտքը. առաջարկել պատգամաւորական ժողովում, որ վարդապետներից ոչ ոքի չընտրեն։ Հրաշալի գիւտ. մեր ճարպիկ որսորդը մի քարով երկու թռչուն վեր գցեց. թէ համեստ դուրս եկած եղաւ և թէ ճանապարհը փակեց այնպիսիների առաջ, որոնց թեկնածութիւնն ինչքան էլ օրինաւոր և օգտակար լինէր, իր հաշւին չէր գալու. ուրիշ խօսքով, վարդապետների թեկնածութեան առաջն առնելու միտքը, որ յղացաւ հ. Մաշտոցը, ոչ թէ ապացոյց է, որ ինքը ձգտում չէ ունեցել այդ գահին, այլ ծառայում էր և ծառայում է փակելու ամեն ճանապարհ իր օգտին չը ծառայողների առաջ։ Իսկ թէ հիմա ինչ բանի է աշխատում, այժմեանից ասելը մի շուտափոյթ գուշակութիւն կը լինէր, բայց մեզ թւում է, որ հիմա էլ ընտրել է և ձգտում է հասնել երկու բաբեաց փոքրագոյնին։ Բայց այս մասին ուրիշ անգամ։

Դառնանք բուն խնդրին։ Մաշտոց վարդապետի արարքները մեզ չեն զարմացնում, որովհետև թէև ուշ, բայց վերջապէս կարողացանք փոքր ի շատէ ծանօթանալ իր նկարագրին. կատարեալ միամտութիւն է նրանից ուղղամտութիւն սպասել գէթ այն խնդիրներում, որոնց երեսից շահ կամ վնաս է տեսնելու ինքը։ Նա մի վարպետ նկարիչ է, որի առաջ դարսված են օրէնք, կանոնադրութիւն, Հայրապետական կոնդակ, գերագոյն խորհրդակցական, նախապատրաստական, ժամանակաւոր ու այլ ժողովներ, ժողովրդի ձայն, Հայաստանեայց եկեղեցու ոգի, եւ այլն եւ այլն կոչված ներկեր, որոնց իւրաքանչիւրից այն ժամանակ և այն չափով կը վերցնէ, երբ և ինչ չափով որ իր նկարի համար պէտք լինի։ Մեզ զարմանք է պատճառում այն, որ յունվարի 2-ի գերագոյն ժողովում բացի մէկ երկու հոգուց չեղաւ մէկը, որ խստիւ բողոքէր հ. Նախագահի առաջարկութեան դէմ և ցոյց տար, որ խիղճն ու կարողութիւնը գլխում պէտք է որոնել և ոչ թէ ընտրելու ունեցած աստիճանի մէջ, կամ բացատրութիւն պահանջէր, որ բոլորն էլ իմանային թէ ո՛ր օրէնքի, կանոնադրութեան, ո՛ր յօդուածի, հայրապետական ո՛ր կոնդակի, ո՛ր կէտի վրա էր հիմնում հ. Նախագահն իր առաջարկը, և եթէ առաջարկն ապօրինի էր, էլ ինչ ասելով էր քուէի դնում վարդապետներից էլ ընտրել թէ չէ։ Մեր կարծիքով այն պահուն, երբ Նորին արժանապատւութիւնն այս առաջարկը քուէի դրեց, ժողովը իսկապէս գիտակցած կը լինէր իր վեհ կոչման, մանաւանդ իր այդ պահուն բռնաբարվող իրաւունքին, եթէ թողնէր ու ցրւէր քան թէ թոյլ տար, որ մի այդպիսի ապօրինի հարց ծագէր (այն էլ՝ Նախագահի կողմից) և ընթացք ստանար։

«Մի կողմի յոյսերը և միւս կողմի երկիւղը բոլորովին ի զուր է», բացականչում է խրոխտաբար «Ազդարարի» անձայն յօդուածագիրը։ Այդ ինչ կողմեր են։ Եթէ պ. Հ. Առաքելեանի համար, որը այդ տողերը գրողից շատ աւելի է ճանաչում Պարսկաստանն ու Մայր Աթոռի գոնէ յայտնի միաբաններին, յանցանք է իբրև թեկնածու ներկայացնել Յուսիկ սրբազան Տէր Մովսիսեանին, հապա ինչ անուն տանք այն հանճարեղ դիւանագէտներին, որոնք ամեն չափ ու կշիռ մոռացած՝ Նորին Սրբազնութեան վարկաբեկ անելու համար էլ ուրիշ բան չեն գտնում բայց եթէ այսպիսի վրան բաց զրպարտութիւններ.

«Յուսիկ եպիսկոպոսը գլխի հիւանդութիւն ունի». ուզում էք ասել խելագար է, հա՛.—Էլ բան միաց, պարոններ։

Մ. վ. Մաքսուտեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Թիֆլիսի երդուեալ-հաւատարմատարների և նրանց օգնականների արտակարգ ընդհանուր ժողովը՝ յունվարի 30-ին և փետրվարի 2-ին՝ վճռեց, ի միջի այլոց, կազմել մի յատուկ յանձնաժողով իրաւաբանական օգնութիւն հասցնելու Թիֆլիսում յունվարի 23-ի փողոցային ցոյցի ժամանակ վնասվածներին։ Այդ առիթով սկսվելիք դատաստանական գործերը պէտք է երդուեալ-հաւատարմատարները վարեն ձրի և, բացի դրանից, այդ օրվայ Թշուառացածների ընտանիքներին նիւթական օժանդակութիւն հասցնեն։

—

Անցեալ երեկոյեան Թիֆլիսի Դուման որոշեց իշխան Սվեատոպոլկ-Միրսկուն ուղարկել մի համակրական հեռագիր իշխանի մինիստրական պաշտօնը Թողնելու առիթով։ Այդ հեռագիրը գրելը յանձնարարվեց քաղաքային վարչութեանը։

—

Փետրվարի 8-ին Թիֆլիսի քաղաքային դումային ներկայացվեց մի խնդիր, որի տակ ստորագրել էին 200-ից աւելի Թիֆլիսաբնակ ինտելլիգէնտ և պատուաւոր անձեր։ Քաղաքացիներն այդ խնդրով դիմում էին անում դումային, որ նա բարեհաճի քննութեան նիւթ դարձնել, ինչպէս նախօրէն տրամադրում է Բարձրագոյն ուկազի I կէտը, քաղաքացիների անձի ապահովութեան պայմանները զանազան առաւ եռանդի տէր անձերից։

—

Պետական խորհրդի անդամ Դ. Ֆ. Կօբէկօի նախագահութեամբ Բարձրագոյն հաստատված յանձնաժողովը, որ պէտք է վերաքննութեան ենթարկէ մամուլի մասին գոյութիւն ունեցող ճնշիչ օրէնքները, համաձայն 1904 Թւի դեկտեմբեր 12 ի Բարձրագոյն ուկազի նախատրամադրութեան, կը սկսէ իր զբաղմունքները փետրվարի 8-ից և կը շարունակէ մինչև փետրվարի 12-ը։

—

«Дон. Р.» լրագիրը հաղորդում է, որ Պետերբուրգ գնացած հայ հոգևորական պատգամաւորութեան խնդիրներում սերտ մասնակցութիւն է ցոյց տալիս իշխան Աբամելիք-Լազարեանը։ Ինչպէս յայտնի է, այդ պատգամաւորութիւնը Ամենայն Հայոց Վեհափառ Կաթողիկոսի ուղարկած պատուիրակներն են։

—

Շիրակից «Ցնօբիս Փուրցէլի» լրագրին հաղորդում են, որ Շիրակի բնակիչները միջնորդութիւն յարուցին նահանգապետի առաջ, որպէս զի ոչ ոքին չը գաղթեցնեն Շիրակ, որովհետև հէնց իրանց չէ բաւականացնում եղած հողը։ Նահանգապետը յայտնեց Շիրակի բնակիչների պատգամաւորներին, թէ խնդիրքի մէջ բերած պատճառաբանութիւնները համապատասխանում են վարչութեան ժողոված տեղեկութիւններին, և որ նրանց խնդիրքը կը յարգվի։

—

«Մշակի» ներկայ համարում տպում ենք Թաւրիզի նախկին առաջնորդական փոխանորդ Մաքսուտեան վարդապետի նամակը առաջնորդական ընտրութեան առիթով։ Թէ այդ նամակից և թէ մեզ հասած ուրիշ թղթակցութիւններից յայտնվում է, որ Թաւրիզում առաջնորդի ընտրութեան հարցի մէջ մի քանի անձինք, որոնց համար շահաւէտ է պղտոր ջրում ձուկ որսալ, թոյլ են տալիս իրանց զանազան ինտրիգներ լարել և չեն քաշվում նոյն իսկ զանազան զրպարտութիւններ անելուց այս և այն եկեղեցականի դէմ, որ հաւանականութիւն ունի առաջնորդ ընտրվելու։ Մենք թոյլ ենք տալիս մեզ յուսալ, որ թեմական պատգամաւորական ժողովը, որը պէտք է գումարվի Վեհափառ Կաթողիկոսի կարգադրութեան համաձայն առաջնորդի նոր ընտրութիւն կատարելու, ընտրված Սառաջեան եպիսկոպոսի հրաժարման պատճառով, կունենայ այնքան հասունութիւն, տակտ և պարտաճանաչութիւն, որ արմատում կը խեղդէ ինտրիգները, կը կարողանայ տալ Ատրպատականի թեմին մի արժանաւոր առաջնորդ, որից նա զրկված է այժմ և կը կարողանայ հասկանալ, թէ ով է ժողովրդի շահերի իսկական նախանձախնդիրը և ով է այդ շահերի դիմակի տակ իր անձնական և փառասիրական շահերը առաջ քշողը։ Ինչ վերաբերում է «Մշակին», մենք արդէն առիթ ենք ունեցել մի քանի անգամ յայտնել մեր կարծիքը։ Հայ եպիսկոպոսական դասի մէջ մենք մատնացոյց ենք արել երկու արժանաւոր անձանց—Արիստակէս եպիսկոպոս Սեդրակեանին և Յուսիկ եպիսկոպոսին։ Եւ որովհետև առաջինը արդէն վարում է Աստրախանի առաջնորդութիւնը, ուստի միակ յարմար և արժանաւոր թեկնածուն մնում է երկրորդը, որին և յանձնարարեցինք պատգամաւորական ժողովին ընտրել Ատրպատականի առաջնորդ։ Եթէ Յուսիկ եպիսկոպոս վարել է Բեսարաբիայի պէս թեմի առաջնորդութիւնը, Սինօդի անդամութիւնը և վարել է արժանաւորութեամբ, կարծում ենք, որ նա կարող է վարել և Ատրպատականի թեմի առաջնորդութիւնը, իբրև արդէն փորձված առաջնորդ, անհամեմատ մեծ օգուտ կարող է տալ, քան զանազան պատահական վարդապետների ընտրութիւնը, որոնք լոկ բախտի բերմամբ կարողացել են պաշտօն ձեռք բերել այդ թեմում։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Թիւրքիա։ Մի քանի շաբաթ առաջ լրագիրները հաղորդեցին, որ Կ. Պօլսում լուր է տարածվել, թէ սուլթան Աբդուլ-համիդը հիւանդ է։ Այժմ, ինչպէս հաղորդում են լրագիրները, այդ լուրը հետզհետէ աւելի յաստատ կերպարանք է ստանում և տարածվում Կ. Պօլսում հասարակութեան բոլոր խաւերի մէջ։ Հետևեալ փաստերը ևս առաւել հաստատում են այդ լուրը։ Ելդըզ Քեօշկի պահակների թիւը շատ մեծացրած է։ Վստահելի շրջանների մէջ հաւատացնում են, որ գահաժառանգ Ռաշիդ էֆէնդուն հրամայված է իր պալատից ոչ մի տեղ դուրս չը գալ, իսկ զինուորական մինիստրին հրամայված է հսկել նրա գործողութիւնների վրա, որի համար և մինիստրը տեղափոխվել է գահաժառանգի պալատը։ Այդ բոլորի մասին Կ. Պօլսում խօսում են շշուկով և դէս ու դէն նայելով, որովհետև շուրջը վխտում են լրտեսներ և գաղտնի ոստիկանութեան գործակալներ։ Աբդուլ-Համիդը այժմ 63 տարեկան է. նա ծնվել է 1842 թ. յուլիսի 12 ին և գահ է բարձրացել 1876 թ. օգոստոսի 19 ին. ուրեմն 28 տարի նա կրում է օսմանեան կայսրութեան գահը և մուսուլմանների խալիֆն է։ Նա ունի 9 զաւակ, անդրանիկը՝ Սէլիմ էֆէնդին է 35 տարեկան, իսկ կրտսերը—մի աղջիկ Աբեդա անունով, 13 տարեկան։

—Թիւրքական շրջաններում յամառ լուր է պտտում, որ պատերազմը Բօլգարիայի հետ անխուսափելի է։ Այն լուրը թէ Բօլգարիան արագաձիգ թնդանօթների նոր պատուէրներ է տուել, շատ ճնշող տպաւորութիւն գործեց Բ. Դռան վրա, որը այժմ բանակցութիւններ է վարում օսմանեան բանկի հետ 3 միլիօն թիւրքական լիրա փոխ առնելու. այդ գումարով նա կամենում է նոյնպէս արագաձիգ թնդանօթներ պատուիրել Ֆրանսիայում։

Նոր մահեր։ Գերմանական բելլետրիստիկան մի խոշոր կորուստ ունեցաւ յանձին Օտտօ Էրեխ Հարտլեբէնի։ Նա իրաւագէտ էր կրթութեամբ, բայց 1890 թ. թողեց իրաւագիտութիւնը և անձնատուր եղաւ գրականութեան, յայտնի դարձաւ գլխաւորապէս իր դրամաներով, որոնց մէջ թէև քիչ գործողութիւն կայ, բայց շատ միտք։

Մեռաւ և Ադօլֆ Մենցելը, նշանաւոր գերմանացի գեղարուեստագէտ (նկարիչ) 90 տարեկան հասակում, որի թաղումը կամեցաւ պատուել իր ներկայութեամբ Վիլհէլմ II կայսրը։ Յայտնի են նրա պատմական նկարները Ֆրիդրիխ II ի ժամանակից։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

7 փետրվարի

ՏՕԿԻՕ։ Երէկ սէյիւկայ կուսակցութեան պետ Սայօնին, իր տուած բանկէտում շնորհաւորեց Եապօնիային՝ արտայայտած միութեան ու համաձայնութեան առիթով, որի շնորհով հնարաւոր եղաւ արագ և զգալի կերպով աճեցնել եկամուտները առանց դժուարութեան և վստահութիւն յայտնեց, որ միութիւնը կօգնէ ազգին յաղթելու բոլոր արգելքներին և Եապօնիայի բոլոր դասակարգերի համերաշխութիւնը կը հակադրէ ռուս հասարակութեան մէջ ծագած պառակտմանը։

ԼՕՆԴՕՆ։ Էդուարդ թագաւորի ուղևորութիւնը Պօրտսմուտ, որ նշանակված էր փետրվարի 14-ին, կը յետաձգվի։ Թագաւորը նպատակ ունէր հրաժեշտ տալու իշխան Բատտէնբէրգին՝ նաւատորմի Ամերիկա մեկնելուց առաջ, բայց իշխանը, իբր Մեծ Իշխանուհի Ելիզավետա Ֆեօդորօվնայի փեսայ, կը գնայ Մոսկվա կնոջ հետ։ Այս պայմաններում իշխանը չէ կարող էսկադրայի հետ մեկնել Պօրտսմուտից, այլ կը միանայ նրան Գիբրալտարում։

ԲԵՐԼԻՆ։ Թագաժառանգը վերադարձաւ Ֆլօրէնցիայից։—Ռուսական բայիօնն ուղարկված ստիկանական օժանդակ պահակախումբը յետ վերադարձաւ։

ԴԱՐՄՇՏԱԴՏ։ Երէկվայ հոգեհանգստին ներկայ էին մեծ իշխանական զոյգը, ռուս դեսպանութիւնը, պալատականները և օֆիցերների կորպուսը։ Մեծ հերցօգուհին և մեծ հերցօգը Պետերբուրգ կը մեկնեն ներկայ լինելու թաղման հանդէսին։

ԲՈՒԴԱՊԷՇՏ։ Մինիստրական ճգնաժամի լուծումը դեռ անորոշ է։ Սէլլը, Վէկէրլէն և Անդրաշին հրաժարվում են, որովհետև տեսան, որ իզուր են աշխատում կաբինէտ կազմել։ Ձախակողմը պնդում է իր պահանջների վրա բանակի վերաբերութեամբ։ Մտադրութիւն կայ կազմել անցողական մինիստրութիւն, բայց ոչ ոք չէ ձեռնարկում այդ բանին, որովհետև այդպիսի մինիստրութիւնը կարճ կեանք կունենայ։ Կայսրը Վիէննա է հրաւիրել նախկին մինիստր Դարանիին և պատգամաւոր Խատօշիին։

ՊԱՐԻԶ։ Հնդկա-Չինի պաշտպանութիւնը զօրացնելու համար կառավարութիւնը յատկացնում է 25 միլիօն ֆրանկ արսենալներ, նաւաշինարաններ շինելու, հիդօգրաֆիական ուսումնասիրութիւններ անելու և ծովային մանրամասն քարտէզներ կազմելու համար։—Հարց է ծագում անդր-աֆրիկեան երկաթուղի շինել 4000 կիլօմէտր երկարութեամբ, որը պէտք է անցնի ֆրանսիական և բելգիական Կօնգօյով դէպի արևելեան գերմանական Աֆրիկա։ Ուղղութիւնը լինելու է Պօրտ-Լիբերվիլից մինչև Ալբերվիլլ Տանգանայկայի վրայով։—Աւստրիական կառավարութիւնը, որ նախ մտածում էր Տրիէստում 48 ականնաւ շինել, վճռել է նրանց թիւը իջեցնել 12-ի, որովհետև ռուս-եապօնական պատերազմը ցոյց տուեց մեծ նաւերի առաւելութիւնը փոքրերից։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Հանգուցեալ Մեծ Իշխանի համար հոգեհանգիստներ են կատարել Նիժնի-Նօվգօրօդում, Լօմժիում Պենզայում, Նօվգօրօդում, Մուրօմում և Պաւլօվսկում։

8 փետրվարի

ՄՕՍԿՎԱ, 7 փետրվարի։ Մեծ Իշխանի նշխարները ծածկված են Կայսերական ծածկոցով։ Պսակների թիւը շատանում է։ Ի միջի այլոց հոգեհանգիստ կատարել տուին Իլինսկի և Ուսօվօ գիւղերի գիւղացիները և աշակերտները։—Սպանողը դեռ չէ տուել իր անունը։ Բանտում նա բողոքեց, որ իրան հագցնում են կալանաւորի խալաթ։

ԲԱԳՈՒ։ Հայերի և Թուրքերի մէջ յաճախակի կրկնվող սպանութիւնները վրէժի համար՝ մեծ չափեր ընդունեցին։

ԹԷՕԴՕՍԻԱ։ «Ս. Նիկօլայը», վերադարձող պօրտ-արտուրցիները վրան՝ այսօր սպասվում է այստեղ գիշերվայ ժամը 2-ին։ Ուպրավան զբաղված է եկողների համար բնակարաններ որոնելով։

ՏՈՒԼԱ։ Նահանգական ուպրավայի նախագահ ընտրված է իշխան Լվօվը, անդամները՝—կոմս Տատիշչեվը, Աբբուզօվը և Գանարինը։

ՍԱՄԱՐԱ։ Ութ օր մասնաւոր խորհրդակցութիւն անելուց յետոյ նահանգական ժողովի ձայնաւորները ցրվեցին՝ չը քննելով զեկուցումները և նախահաշիւները։

ՕՄՍԿ։ Յամառ լուր է պտտում, որ սիբիրեան շրջանի զօրքերի հրամանատար գեներալ-լէյտէնանտ Սուխոտինը առաջարկութիւն է ստացել Կուրօպատկինից ընդունելու II բանակի հրամանատարութիւնը։ Գեներալ Սուխոտինը համաձայնութիւն տուեց, բայց երկիւղ յայտնեց, որ իր առողջութիւնը թոյլ չի տայ իրան այդ կոչման բարձրութեան վրա լինել։

ԼՕՆԴՕՆ։ Անգլիական «Լիւվիանա» շոգենաւը, որ բեռնաւորված գնում էր Վլադիվօստօկ, ձերբակալվեց եապօնացիներից։

ԼՕՆԴՕՆ։ (Սեփ. Թղթ.)։ Պարլամէնտում իրլանդական կառավարութեան պետ Րէդմօնդը յարձակվում է կառավարութեան վրա, առաջարկելով փոխել գահական ճառի պատասխանը՝ հօմ-րուլ պահանջելու մտքով։ Նա ասում է, որ Իրլանդիան կառավարելու ներկայ սիստէմը նպատակայարմար չէ, թանգ է նստում և իրլանդական ժողովրդի բարօրութեանն ու առաջդիմութեանը դէմ է, որովհետև կառավարում է պատասխանատուութիւնից ազատ բիւրօկրատիայի ձեռքով։

ԼՕՆԴՕՆ։ (Սեփ. Թղթ.)։ Իրլանդական նացիօնալիստների յարձակումները կառավարութեան վրա պարլամէնտում աւելի եռանդագին էին, որովհետև իրլանդական ունիօնիստները որ ատում են Իրլանդիայի ներկայ րէժիմը, մասնակցում են կառավարութեան դէմ եղած վէճերին այն պատճառով, որ կառավարութիւնը նախ հրաւիրեց սըր Անտօնի Մակ Դօնէլլիին Իրլանդիայի փոխարքայի հետ քննելու որոշ չափով հօմ րուլի բնաւորութիւն ունեցող մի օրինագիծ, իսկ յետոյ նրանից հրաժարվեցին ինչպէս նրա գլխաւորը, այնպէս էլ կառավարութիւնը։

8 փետրվարի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Պաշտօնական։ Բարձրագոյն ուկազ Կառավարիչ Սենատին։ «Այժմ տեղի ունեցող պատերազմը Եապօնիայի հետ պահանջում է արտակարգ գործունէութիւն Կարմիր Խաչի ընկերութիւնից վիրաւոր և հիւանդ զինուորներին օգնութիւն ցոյց տալու գործում. այդ գործունէութիւնն ստացել է արդէն մինչև այժմ չը տեսնված չափ, այդ չափով և զգալի կերպով աճել են ընկերութեան ծախքերը։ Խոստովանվելով այդպիսի հանգամանքներում օժանդակութիւն ցոյց տալու անհրաժեշտութիւնը ռուսական Կարմիր Խաչին, սակայն առանց դիմելու պետական գանձարանին, այլ արտասահմանեան անցագրերի վրա դրված տուրքը ժամանակաւորապէս՝ աճեցնելով համաձայն Կառավարիչ Սենատին 1900 թւի յուլիսի 28-ին Մեր տուած ուկազի, հրամայում ենք. 1) Մինչև պատերազմի վերջանալը արտասահմանեան անցագրերի վրա Մեր 1900 թւի ուկազով որոշած կիսամեայ վճարը աւելացնել 10 րուբլով։ 2) Արտասահմանից ռուսական դեսպանատների և հիւպատոսների տուած անցագրերով վերադարձող անձերից Կարմիր Խաչի օգտին տուրք չառնել (անցագրերի օրէնսգրքի 204 դ յօդ. 1903 թւի)։ Այդ տուրքը վերցվում է ուշացրած ամեն մի կիսամեակի համար 5 րուբլի։ և 3) Ռուսաստանում տրված անցագրերով արտասահման մեկնող օտարահպատակներից առնել Կարմիր Խաչի օգտին առաջվայ նման լրացուցիչ տուրք 5 րուբլի կէս տարվայ համար ամեն մի անցագրից։ Թող Կառավարիչ Սենատն այդ բանը գործադրելու համար ձեռք առնէ անհրաժեշտ միջոցները»։ Իսկականի վրա Նորին Կայսերական Մեծութեան ձեռքով ստորագրված է. «ՆԻԿՕԼԱՅ»։ Ցարսկօէ-Սելօ, 21 յունվարի 1905 թւի։—Նորին Կայսերական Բարձրութիւն Մեծ Իշխան Պաւել Ալէքսանդրօվիչը պաշտօնի է մտնում նախկին գեներալ-լէյտէնանտի աստիճանով և Նորին Մեծութեան նախկին գեներալ-ադիւտանտ տիտղոսով։

ՊԱՐԻԶ, 7 փետրվարի։ «Աուստրալիէն» շոգենաւը, որով ուղևորվում էր գեներալ Ստեսսէլը, առաւօտեան ժամանեց Մարսէյլ, ուր լուրջ սանիտարական քննութեան ենթարկվեց՝ վրան պատահած ծաղիկ հիւանդութեան բազմաթիւ դէպքերի պատճառով, որ նկատվում էին Պօրտ-Արտուրից եկող ճամբորդների մէջ։ Մարսէյլում ափ իջած օֆիցերների մէջ է գտնվում մի լէյտէնանտ, որը գտնվում է եղել այն քարէ շէնքում, որի մէջ սպանվել է գեներալ Կօնդրատենկօն։ Նրա կինը վաղուց նրան համարում էր սպանված։ Նա հաղորդեց, որ Պօրտ-Արտուրի մուտքը փակված է ընկղմված նաւերով և մակոյկներով և շոգենաւերի ազատումը կարժէ մի քանի միլիօն։

ԲԵՐԼԻՆ։ Լրագիրները յամառ լուրեր են հաղորդում խաղաղութեան մասին։—Բօլգարական իշխանը Մէնտօնա մեկնեց։—Կայսրը հրամայեց ուլանների III գնդի օֆիցերներին 8 օր սուգի նշան կրել Մեծ Իշխանի մահվան առիթով։ Նորին Բարձրութեան թաղմանը գնդից ներկայ կը լինի մի պատգամաւորութիւն՝ կազմված նրա հրամանատարից, մի ռօտմիստրից և մի պօրուչիկից։

ԴԱՐՄՇՏԱԴՏ, 7 փետրվարի։ Մեր հերցօգն ու իր կինն այսօր կը մեկնեն Մօսկվա։

ՖԱԿԿԷԲԵՐԳ, 7 փետրվարի։ Առաւօտեան ժամը 5-ին III էսկադրան անց կացաւ Վանգէլանդի հարաւային ծայրի մօտով։

ՇԱՆԳՀԱՅ, 8 Փետրվարի։ Նիւ Չժուանում եապօնացիներն սպասում են ռուսական յարձակման և շտապով շինում են պաշտպանողական ամրութիւններ։—Եապօնական լրագիրների թղթակիցները հաղորդում են, որ չը նայելով ռուս գեներալների հանգստացուցիչ յայտարարութիւններին, եապօնական հեծելազօրքի 6 էսկադրօն և 1,000 հետևակ՝ թնդանօթներով շարունակում են իրանց շրջանաձև շարժումը։—Լօնդօնի եապօնական շրջաններում կասկած են յայտնում ռուսներին հանդիպած եապօնական զօրամասի թւի շատութեան մասին և շատ հաւանական են համարում, որ դա իսկապէս խունխուզների մի բազմամարդ խումբ էր, որոնց առաջնորդում էին

եապօնացիները, որոնց յաջողվել է մի քիչ կարգապահութեան ենթարկել չինական աւազակներին և նրանցից ստեղծել զինւորական օգտակար ոյժ՝ իբր անկանոն զօրք։ Ցամենայն դէպս հիւսիսում թշնամու ներկայութիւնը այնպիսի բաւարար ուժով, որ ստիպէ ռուսական զօրամասին յետ նահանջելու,—կարող է Պետերբուրգում զօրեղ յուզում առաջացնել և կարող է դրդել Կուրօպատկինին պատրաստ լինելու նրա աջ թևի վրայ լուրջ յարձակում գործելու։

ԹԷՕԴՕՍԻԱ, 8 փետրվարի։ «Նիկօլայ» շոգենաւը՝ Պորտ-Արտուրից վերադարձողներին Սևաստոպոլ առաջնորդութեամբ՝—ժամանեց առաւօտեան ժամը 9-ին։ Շոգենաւով եկել են 162 օֆիցէր, որոնցից 76-ը վիրաւոր, և 142 զինուոր։ Դիմաւորութեան ժամանակ տեղի ունեցաւ մեծ ոգևորութիւն։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Գեներալ-ադիւտանտ Կուրօպատկինի ամենահպատակ հեռագիրը Նորին Կայսերական Մեծութեանը փետրվարի 7-ից. «Թշնամու առաջխաղացութիւնը Ցինխէչէնի շրջանում այսօր շարունակվում էր։ Մեր զօրամասը, յետ մղելով թշնամու առաջընթաց մասերը, փետրվարի 6-ին գրաւեց Դապինտուշան գիւղը։ Փետր. 5-ին վերադարձաւ հարիւրապետ Էքսի պահակը։ Լիշագօու գիւղի մօտը հարիւրապետ Էքսը կրակ տուեց եապօնական մի մեծ մթերանոց։ Լիչագօուի և Ջագօումի միջև նա բռնեց ուտելիքի մի սայլախումբ, որ գնում էր թշնամու բանակը։ Երեք կողմից շրջապատվելով հակառակորդից, պահակն այրեց սայլախումբը և լեռնային կածաններով հասաւ իւրայիններին մօտ։ Վերոգրեալի մասին ամենահպատակօրէն զեկուցանում եմ Ձերդ Կայսերական Մեծութեան»։

ՏՕԿԻՕ։ Շախէի մօտ գտնվող ռուս և եապօնական զօրքերի ընդհանուր թիւը հաշւում են 700,000։ Եապօնական տեղեկութիւններին նայելով՝ Կուրօպատկինի ձախ թևը ստացել է ուժեղ օգնութիւն. նա բաղկացած է այժմ վեց դիվիզիաներից։ Քիչ ժամանակ առաջ այդ թևակողմը առաջ գնաց Խանժինից դէպի արևմուտք հինգ մղոնաչափ։ Կուրօպատկինը գտնվում է Ֆուշունում։ Ռուսները գործունէութիւն են ցոյց տալիս եապօնացիների աջ թևի հանդէպ։ Նրանք օգուտ են քաղում տեղացիներից՝ համոզելով նրանց հրդեհել եապօնացիների պաշարեղէնի պահեստները։ Եօթ հրձիգներ ձերբակալված են Դալնիում։ Նրանք յայտնեցին, թէ իրանցից իւրաքանչիւրին տուած է 600 ական տալեր և խոստացված է, աջողութեան դէպքում, տալ էլի 50,000-ական տալեր իւրաքանչիւրին։ Նրանք կը դատապարտվեն մահվան։

ՄԱՐՍԷԼ։ «Աւստրալիէն» շոգենաւը հասաւ յստեղ և ենթարկվեց ախտահանման, որով հետև նրա վրա տեղի էր ունեցել ծաղկի հիւանդութեան երկու դէպք։ Հիւանդ ռուս օֆիցէրները ափ են իջեցրած Աղէնում։

ՄՕՍԿՎԱ։ Հեռագրներ։ Հաղորդված են Մօսկվայի ազգաբնակութեան պարագլխի կողմից։ «Մօսկվայի ազնւականութիւնը, խորապէս զայրացած Մեծ Իշխան Սերգի Ալեքսանդրովիչի սպանութեան չարագործութեամբ, ի բոլոր սրտէ մասնակից է Ձեր Կայսերական Մեծութեան վշտին։ Թող օգնէ Բարձրեալը Ձեր Կայսերական Մեծութեան և Թագուհի Կայսրուհիներին տանել նոր փորձութիւնը, որ ուղարկված է այս դժուարին տարվայ մէջ»։ Բարձրեալին արժանացաւ հետևեալ պատասխանին.—«Թագուհի Կայսրուհիները եւ Ես սրտանց շնորհակալ ենք Մօսկվայի ազնուականութիւնից նրա սրտագին մասնակցութեան համար մեր ծանր վշտին։ ՆԻԿՕԼԱՅ»։

ՄՕՍԿՎԱ։ Մեծ Իշխանուհի Էլիզավետա Ֆէօդորօվնան դրեց Մեծ Իշխանի դագաղի վրա խաչ թարմ ծաղիկներից Թագուհի Կայսրուհի Ալեքսանդրա Ֆէօդորովնայի կողմից։

ՏՕԿԻՕ։ Խաղաղութեան կնքման առիթով տարածված լուրերի վերաբերմամբ եապօնական մամուլը միահամուռ կարծիք է յայտնում, թէ ներկայ րոպէին անյարմար և վաղաժամ է այդպիսի բանակցութիւնների համար, որովհետև այդ դէպքում չէ կարելի հաւաստացած լինել, թէ ներկայ պայմաններում կապած խաղաղութիւնը երկարատև կը լինի։

ԼՕՆԴՕՆ։ Իրլանդացիների գործած յարձակումների պատճառով կառավարութեան վրա, Իրլանդիայի փոխարքան հրաժարական խնդրեց։ Պարլամենտի իրլանդացի անդամները ենթադրում են, որ սէր Անտօնի Մակդօնալդ նոյնպէս հրաժարական կը տայ։

ՆԻՒ-ԵՕՐԿ։ Ալաբամայում, Բէսսէմէրի մօտ գտնվող երկաթահանքում տեղի ունեցաւ դազի բռնկում։ Սպանված են 250 հանքագործներ։ Գտնված է 107 դիակ։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍԱՀԱԿ ՄԵԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՐՔՈՒՆԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

Ձեռնարկութիւն կայսերական թատրոնների արտիստ Լ. Ի. Դօնսկօյի

Այսօր, չորեքշաբթի, փետրվարի 9-ին, բէնէֆիս Ե. Ա. Օրէլի. մասնակցութեամբ Լ. Դ. Դօնսկօի, տ.տ. Օրէլի, Դօնսկօյի, Նիկիտսկայի, Միխայլօվայի, Խարիտօնօվայի, Զաւլավսկայի. պ. պ. Դօնսկօյի, Օբրազցօվի, Գալեցկու, Դեմեանենկօի, Պօրուբինօվսկու, Բագրօվի, Զալինսկու և Մուստօվի։

Կը ներկայացվի
«Մ Ա Ն Օ Ն»
օպ. 4 գործ. երաժ. Մասսնէի։
Սկիզբն է երեկոյեան 8 ժամին։

Վաղը, հինգշաբթի, փետրվարի 10-ին, վրաց դրամատիկական ընկ. ներկայացում. կը ներկայացվի ԹԻԹԵՌՆԵՐԻ ԿՌԻԻ։ Ուրբաթ, փետրվարի 11-ին առաջին և երկրորդ իգական գիմնազիաների չքաւոր աշակերտուհիների օգտին կը ներկայացվի ՎԵՐՏԵՐ, երաժ. Մասսնէի։ Շուտով կը կայանայ բենեֆիս Լ. Դ. Դօնսկօի, կը ներկայացվի ՄԵՖԻՍՏՕՖԵԼ, երաժ. Բօյտօի և բենեֆիս կառավարչի—Ի. Ա. Կելլէրի, կը ներկայացվի ՄԻՆԻՕՆ, երաժ. Թօմի։ Տոմսակները ծախվում են։

III տարի, ներկ. № 13. № 84.

ՀԱՅՈՑ ԴՐԱՄԱՏԻՔԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Արտիստական ընկերութեան թատրոնում
Հինգշաբթի, փետրվարի 10-ին
ի նպաստ պ. Տէր-Դաւթեանի
Հայոց դրամատիքական ընկերութեան խումբը
կը ներկայացնէ I

ՆԻՕԲԷ

ֆարս 3 գործ. հեղ. Լէննիի, փոխ. Ա. Վրոյրի։

Մասնակցում են օր. Աղամեան, տ.տ. Զաբէլ, Մայսուրեան, Նոնիկեան, Վարդուհի. պ.պ. Յարութիւնեան, Սազանդարեան. Տէր-Դաւթեան, Օհանեան և № №.

II առաջին անգամ

ԺԼԱՏ ԴՐԱՑԻՆԵՐ

Մասնակցում են՝ տ.տ. Մէլիքեան, Վարդուհի. պ.պ. Աղէլխանեան, Զարիֆեան, Մամիկոնեան և Տէր-Դաւթեան։

Սկիզբն է ժամը 8-ին երեկոյեան։
Տեղերի գները բենեֆիսային են։

Հետևեալ ներկայացումը (մանկական, ցերեկ վայ) տեղի կունենայ կիրակի, փետրվարի 13-ին։

Րէժիսսեօր՝ Յ. Աբէլեան
Հերթապահ անդամ վարչութեան՝
Ռուբէն Յովհաննիսեան

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
Ս. Ա. Ստեփանեան

Ընդունում է առաւօտեան 9—2 և 5—7, Վելեամինովսկայա փ. № 8.
ա. օ.

ԲԺԻՇԿ Ս. Զ. ՄԻՐԶՈՅԵԱՆ
ԱՉՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ընդունելութիւն ամեն օր, ժ. 2—3 և 5—7 երեկոյեան, իսկ տօն օրերին առաւօտեան ժամը 10—11. Սօլօլակի փող. № 6.
(ա. օ.) 45—50

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Բ. Նաւասարդեան

տեղափոխվելով Թիֆլիսից ՌՕՍՏՕՎ
հիւանդներին ընդունում է 11—12 ժ. առ. և 7—8 ժ. երեկոյեան։
Б. Садовая, 136, д. Бакалова.
(ո. կ. ե. հ.) 76—100

Բժիշկ Ա. Միքթարեանց

Ընդունում է մասնաւորապէս սիֆիլիս, մորթու և վեներական ախտ ունեցող հիւանդներ ամենայն օր, առաւօտ. 12—2. երեկոյեան 6—8 Մեծ Վանքի փողոց, տուն Կուզանօնի, դեղատան կից։ (տ. օ.) 12—80

ՄԻ երիտասարդ, որ երեք տարի սովորել է Թիֆլիսի նկարչական դպրոցում, և, որ դէպի նկարչութիւն մեծ ձիրք և հակումն ունի՝ այսօր նիւթական սղութեան պատճառով ստիպված է թողնել դպրոցը. ուստի խնդրում ենք, որ մեծահոգի բարերարները իրանց ուշադրութեան արժանացնէին այս ապագայ խոստացող թիրուս նկարչին։ (չ.ո.կ) 2—3

Հարկաւոր է կարուձևի և ձեռագործի ցենզ ունեցող վարժուհի. պայմանների մասին դիմել Նուխի, Սօֆիա Եկմալեանին. 3—3

Բացված է բաժանորդագրութիւն
Ե. ՖՐԱՆԳԵԱՆԻ
„ԱՏՐՊԱՏԱԿԱՆ“ պատկերազարդ ժողովածուի

«Ատրպատականը» պարունակում է իր մէջ մի շարք յօդուածներ (թւով մօտ 30—35), որոնք զանազան ժամանակներում տպագրվել են պարբերական թերթերի մէջ, մեծագոյն մասը «Մուրճ» ամսագրում։ Կը լինեն նաև նոր գլուխներ, իսկ արտատպումները լոյս են տեսնելու նոր սրբագրութեամբ, ընդարձակ և ճոխացրած։ Գիրքը, որ տպագրվելու է Թիֆլիսում, ունենալու է 450—500 էջ, մօտ 50—60 տիպեր և տեսարաններ։

Բաժանորդագինն է Ռուսաստանում 1 ր. 50 կ. Պարսկաստանում 1 թուման, իսկ արտասահմանում 5 ֆրանկ. բաժանորդագինը կանխիկ է. լոյս տեսնելուց յետոյ գրքի գինը կարող է զգալի կերպով բարձրանալ։

Բաժանորդագրութիւնը ընդունվում է.

Ռուսաստանում. ա) Թիֆլիսում—«Հերմէս» տպարանում. բ) Բագւում—պ. Տիգրան Ռաշմաճեանի մօտ. գ) Երևանում—պ. Սարգիս Օհանջանեանի մօտ. դ) Ռօստով Դօնի վրա—պ. Զաքար Ռուստամեանի մօտ (Б. Садовая № 174). ե) Բաթում—պ. Սող. Յարութիւնեանի մօտ։

Պարսկաստանում. ա) Թեհրանում—պ. Յար. Թ. Խաչատրեանի մօտ (ուսուցիչ). բ) Թաւրիզում—պ.պ. Ա. Բաբայեանի և Յովսէփ Յովհաննիսեանի մօտ. գ) Սալմաստում—հեղինակի մօտ։

Արտասահմանում. ա) Եգիպտոսում—դօկտոր Կ. Փաշայեանի մօտ (Ալեքսանդրիա). բ) Ամերիկա—«Հայրենիքի խմբագրատանը (Boston). գ) Բուլգարիա—«Շարժումի» խմբագրատանը (Varna)։ 2—20

ԴԷՊՕ

ԱՌԱՋԻՆ ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
„Եղբ. Յակոբջանեանցներ եւ Սարգսեանց“

Պատրաստի հագուստեղէնի խանութում (Միքայէլեան կամուրջ, Քամոյեանի տուն № 25—30) մշտական ստացվում են մեծ քանակութեամբ կանանց, տղամարդկանց և երեխաների համար ամենավերջին տարազով պատրաստած հագուստներ։

Գները չափաւոր են և առանց սակարկութեան։ (ա. ս.) 14—100

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

(Կուկիա, Վօրօնցովի արձանի հանդէպ)

Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից։

ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ

ՉԻԿՕՎԱՆԻ—9—10 ժ. աչքի. ներքին և նեարդային

Մ. Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆՑ—10—11 ժ. մորթու, վեներակ և վիրաբուժութիւն։

Զ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆՑ—11—12 ժ. մանկաբարձութեան, կանանց և երեխայոց հ.

Կ. Ի. ԳԶԵԼԻԵՎ—12—1 ժ. ականջի, քթի և կոկորդի

Դ. Ա. ԹԱՐԽԱՆԵԱՆՑ—1—$1^1/_2$ ժ. ներքին և երեխայոց հ.

Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆՑ—1 - $1^1/_2$ ժ. ներքին և երեխայոց հ.

Ա. Գ. ՍԱԼՕԼԹՎ ատամնաբոյժ. 9—11 ժ.

ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ ՇԵՐԲԻՆԻՆԱ—$1^1/_2$-2 ժ. մանկաբարձութեան և կանանց հ.։

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ

Գ. Ա. ԹԱՐԽԱՆԵԱՆՑ— $7^1/_2$—8 ժ.

Պ. Ա. ԱՐԳԱՋԻԱՆԻ. Կատարում է միկրօ-քիմիական և բակտերիօլոգիական հետազօտութիւններ։

Օ. Ա. ԱՌՎԱՆԻՏԱԿԻ—տանը. ծաղկահատ և բժշկական մարմնամարզ. դիմել 11—1 ժ.։

Վճարը 50 կ. չքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։

Հիւանդանոցում ընդունվում են և գիշերօթիկ հիւանդներ։

Հիւանդանոցի կառավարիչ՝ Բժ. Կ. Ի.

ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՐՔՈՒՆԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

Ձեռնարկութիւն Կայսերական Թատրոնների արտիստ Լ. Դ. Դօնսկօյի

Այսօր, ուրբաթ, փետրվարի 4-ին Կազբէկի իգական ուսումնարանի օգտին, մասնակցութեամբ Կայսերական Թատրոնների արտիստուհի Ն. Ա. Պապայեանի, տ.տ. Բունակովայի, Շէխուցկօյ Մինչենկօի, Խարիտօնովայի. պ.պ. Բօգդանօվիչի, Պօլուեանովի, Դեմեանենկօի, Պօրուբինօվսկու, Զալինսկու և Մուշատովի։

Պարերը կը դնէ բալէտմէյստր Ե.Ի. Զիօվասսի Պրիմա-բալերինա Ե. Ս. Լենչեվսկայա։

Կը ներկայացվի

«ԵՎԳԵՆԻՅ ՕՆԵԳԻՆ»

օպերա 3 գործ. 7 պատկ. երաժ. Չայկօվսկու։

Սկիզբն է երեկոյեան 8 ժամին։

Վաղը, շաբաթ, փետրվարի 6 ին 15 դ գալա ներկայացում, կը ներկայացվի ՕՐ. ՆԻՏՈՒՇ, կօմեք. օպեր. 4 գործ. երաժ. Հերվէի։ Կիրակի, փետրվարի 6-ին մասնակցութեամբ Կայսերական Թատրոնների արտիստուհի Ն. Ա. Պապայեանի և Լ. Դ. Դօնսկօյի կը կը ներկայացվի I ԻՕԼԱՆՏԱ, 1 գործ. երաժ. Չայկօվսկու. II ԳԻՒՂԱԿԱՆ ՊԱՏԻՒ, 1 գործ. երաժ. Մասկանիի։

Շուտով կը կայանայ բենեֆիս Լ. Դ. Դօնսկօի, ՄԵՖԻՍՏՕՖԵԼ, երաժ. Բոյտօի։

Տոմսակները ծախվում են։

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Գ. Ա. ՂԱԽՎԵՐԴԵԱՆ

Մասնագէտ միզային և սիֆիլիտիքական հիւանդութիւնների,—ընդունում է հիւանդներին առաւօտեան 12 ժ.—1 ժ. երեկոյեան՝ 6 ժ.—9 ժ.։ Կուկիա, Սեմեօնօվսկայեա փ. № 20.

(ո, կ. ե.) 1—30

Զգուշացէք կեղծումներից

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ

ԲՕՐՆՕ-ՏԻՄՕԼԵԱՆ ՍԱՊՕՆ

Դեղագործ

Ի. Ֆ. ԻՒՐԳԷՆՍԻ

Ոչնչացնում է պզուկները, այրվածքները, դեղին բծերը, ուռոյցները և ազդում է աւելորդ քրտնաբերութեան վրա. ոչնչացնում է վատ հոտը։ Յանձնարարվում է իբր տուալէտի անուշահոտ սապօն բարձր ագոյն տեսակի։

Ոսկէ մեդալ Լօնդօնում 1893 թ.

Կտորի գինը 50 կ., 1/2 կտորը 30 կ.։ Ծախվում է բոլոր ամենալաւ դեղատներում, դեղապահեստներում և անուշահոտութիւնների խանութներում։

Բոլոր Ռուսաստանի համար գլխաւոր պահեստը Գ. Ֆ. Իւրգէնսի մօտ Մօսկվայում։ 1—24

Այս յայտարարութիւնը տպված է «Правительственный Вѣстникъ»-ի № 43/1903 թ.։

Թարգմանված է գերմաներէնից

ՇԻԼԼԵՐԻ

«ԿՈՐԱԾ ՊԱՏՈՒԻ ՈՃՐԱԳՈՐԾԸ»

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Բ. Նաւասարդեան

տեղափոխվելով Թիֆլիսից ՌՕՍՏՕՎ Հիւանդներին ընդունում է 11—12 ժ. առ. և 7—8 ժ. երեկոյեան։

Б. Садовая, 136, д. Бакалова.

(ո. կ. ե. հ.) 73—100

Ս. ՍՈՂՈՄՈՆԵԱՆԻ

ԼՈՒՍԱՏՊԱՐԱՆՈՒՄ

վաճառվում են հետեւեալ հրատարակութիւնները.

Վեհափառ Հայրիկ հայ վիպասաններով խմբանկարը	25 կ.
Ներսէս V	15 »
Գր. Արծրունի	15 »
Ռ. Պատկանեան	30 »
Պ. Ադամեան	20 »

ԲԱՑ-ՆԱՄԱԿՆԵՐ հայ գործիչների, աւերակների տիպերի և տեսարանների նկարներով մօտ 100 տեսակ. 1-ը 4 կոպ., 10-ը 30 կ., 100—2 ր., 1000—18 ր. և աւելին զիջումով. 10 ր. և աւելի պատուիրողը ճանապարհածախս չէ վճարում։ Կայ և 60 տեսակ եգիպտական օրինակելի բաց նամակներ 1-ը 10 կոպ.։ Ընդունում ենք ամեն տեսակ լուսատիպ պատուէրներ։

Դիմել՝ Фото-цинкографія С. Согомоняна Тифлисъ, Базарная, 22. 4—5

ՇԱՀ-ՄՈՒՐԱԴԵԱՆ

վերականգնելով առողջութիւնս, յայտնում եմ ի լուր հեղինակների, խմբագիրների, բաժանորդների և մասնաւոր անձանց, որ դիմեն ինձ և ստանան իրանց հաշիւները։

Բագու, Վօրօնցովի պերեուլօկ տուն № 14, Շահմուրադեանցին։ 2—2

Լոյս տեսաւ և վաճառվում են

ԿԱՐԱՊԵՏ ԱՓԻՆԵԱՆԻ

ԾՈՑԻ և ՊԱՏԻ 1905 Թ.

„ՇԻՐԱԿ“

Պատկերազարդ օրացոյցները

Ճոխ բովանդակութեամբ և գունաւոր տպագրութեամբ

(Եօթներորդ տարի)

Համառօտ բովանդակութիւնը

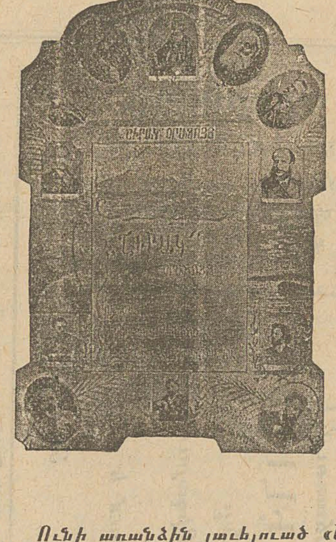

Ծոցի օրացոյցը պարունակում է ամենակարեւոր և օգտակար տեղեկութիւններ՝ տոմարագիտական, աստղաբաշխական, վաճառականական, գիտական, ժամանակագրական, պատմական, բժշկական, առողջապահական, կենդանաբուժական, գիւղատնտեսական, ճանապարհորդական, տնտեսական, օրէնսգիտական, բանաստեղծական, կենսագրական, երգիծաբանական, վիճակագրական, արհեստագիտական և այլ տեղեկութիւններ. նաև վիճակաբան։

Ունի առանձին յաւելուած «ՃԱՊՕՆԻԱ», ռուս-ճապօնական պատերազմի աոթիւ։

ՊԱՏԻ ՕՐԱՑՈՅՑԸ բացի օրացուցական և լուսնային տեղեկութիւններից, պարունակում է իր մէջ ընտիր մտքեր և աֆօրիզմներ ականաւոր հեղինակների, եկեղեցական և ազգային տօների պատմական բացատրութիւններ, հեթանոսական սովորութիւններ, բժշկական և անասնաբուժական տեղեկութիւններ յայտնի հայ և օտար բժիշկների, խորհրդածութիւններ հեղինակաւոր հայ անձանց. ազգային քնար—բանաստեղծութիւններ, երգիծաբանական հատուածներ, ճապօնական ազգային սովորութիւններ, հայկական կեանքից նշանաւոր դէպքեր, տնտեսական խորհուրդներ, հետաքրքիր նորութիւններ, պատմական ժամանակագրութիւն, կենսագրութիւններ, անեկդօտներ հայ և օտար նշանաւոր մարդկանց կեանքից, առածներ, ժողովրդական երգեր, պարերգեր, լէլեներ, արկածալի դէպքեր Զէյթունի և Սասունի կեանքից և այլն և այլն։

Տախտակը ներկայացնում է մի գեղեցիկ նկար «Հայ բանաստեղծներ» իրանց գլուխ ունենալով, Խրիմեան հայրիկը։

«Շիրակ» օրացոյցները զարդարված են Աբովեանի, Նալբանդեանի, Նալբանդեանի, Րաֆֆու, Գամառ-Քաթիպայի, Ներսէս Վարժապետեանի, Ծերենցի Յ. Պարոնեանի և Պէշիկթաշլեանի պատկերներով իրանց կենսագրութեամբ։ Մանրամասն բովանդակութիւնը ցանկացողները կարող են ստանալ ձրի։

ՊՐԷՄԻԱ. «Շիրակ» օրացոյցներից երկուսը միասին գնողները կը ստանան ձրի, իբրև պրէմիա, առանձին գրքով Յ. Պարոնեանի «Երգիծաբանական հատուածներ» գիրքը, որը պարունակում է Պարոնեանի մի քանի սուր, ծիծաղաշարժ յօդուածները։ Պրէմիան առանձին կը վաճառվի 20 կոպէկով։ Պահանջեցէք «Շիրակ» օրացոյցները վաճառողներից և պրէմիան ձրի։

Ցանկացողները թող շտապեն, որ պատուէրները ժամանակին ճշդութեամբ կարողանանք կատարել։

Մեծ գումարով գնողներին լինում է մեծամեծ չափով զեղչ և մի և նոյն ժամանակ ճանապարհածախս չեն վճարում։

Գները՝ ծոցինը 20 կոպ., պատինը—50 կոպ.։

Դիմել՝ Александрополь, типографія «Ширакъ» Карапетъ Апинянцъ. արտասահմանից— Alexandrople, Karapet Apinian (Caucase)։

17—18 Կ. Ափինեան

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Ս. Ա. Ստեփանեան

Ընդունում է առաւօտեան 9—2 և 5—7, Վելեամինօվսկայեա փ. № 8.

ա. օ.

Լոյս տեսաւ և վաճառվում է „ՈՍԿԻ ԲԱՐԵԿԱՄԸ“ բովանդակութիւնը.

Յառաջաբան. Աստղաբաշխական գուշակութիւններ. Անմոլար աստղեր. կենդանակերպների հայեցուածները. Երկնային համաստեղութիւնները, Արևի խաւարումները, Արեգակնային համակարգութիւն, նորա աղիւսակը, Գիսաւոր աստղերի գուշակութիւնը, Տարեկան փոփոխումների և պատահմունքների մշտնջենաւոր գուշակութիւն. Տարին գուշակող տանուտէրներ. Մոլորակներ՝ որոնցով գուշակվում են չորս եղանակները, Ծնածի տեսքը և բնութիւնը. Լուսնի լուսաւորութեան աղիւսակը, տարուայ արևադարձից՝ Արևադարձի օրերի համեմատութեան աղիւսակը. Աղիւսակ երկար օրերի նշանաւոր քաղաքների. տարուայ ամսոց, քամիների և եղանակների մշտնջենաւոր գուշակութիւն. Տասներկու ամսոց եղանակի պատահմանց գուշակութիւն. Ամսոց օրերի զանազան ներգործութեանց ցուցմունք. գուշակողական «Ոսկի-հատիկներ». Արևի և աստղերի խաւարմանց վերայ գուշակութիւնը. Գիսաւոր աստեղաց գուշակութիւն. Գետնաշարժի գուշակութիւն. Քամիների և անձրևների վերայ գուշակութիւն. Պարզ եղանակի նշաններ. Տարուայ գուշակումն. Չորս եղանակները գուշակելու նշաններ. Օդի պարզութեան նշաններ. Անձրևի նշաններ. Օդի փոփոխութեան ընդհանուր նշաններ. Անձրևի և պայծառ օդի. Ցրտութեան և սառոյցի. Զօրութեան, կարկտի և ձեան. Անձրևի, քամիների, ալէկոծութեան և փոթորկի. Որոտման և ջերմութեան նշաններ. Արեգակով եղանակի գուշակումը. Լուսնով եղանակի գուշակումը. Լուսնի չորս ժամանակ և չորս մասերը. Ծիածանով եղանակի գուշակումն, Արեգակի գօտիները. Արեգակը կենդանակերպներումը. Արեգակի մուտքը 12 կենդանակերպներում. Լուսինը կենդանակերպներում. Լուսնի ծնունդը, լրումը, օրերը և բոլէն. Տանուտէրը գտնելու կերպ. Բնազնական գուշակութիւններ. Մարմնախաղաց Իգնատիոսի. Լուսնի գուշակութիւններ օրերի. Երազ. Երազների գուշակութիւն. Հիպնոտիզմ. Ձեռնագուշակութիւն. Տոմարական «Ոսկի հատիկներ», Տոմարագիտութիւն. պարզատոմար հայոց և հռոմէացւոց. Տէրունական և մեծ սրբոց պատմութիւններ. Ռուսաստանի գահակալը, Գահ ադամանդազարդ, Լազարեանց ճեմարան. Համաշխարհային նշանաւոր անցքեր. Ժամանակագրական «Ոսկի հատիկներ» Տաճկի շարժական գաւազանաւորը, Հայոց եկեղեցւոյ հիմնադիրներ առաքելական աթոռ. Յարութիւն Ամիրա Պէզճեան. Նշանաւոր անցքեր, մեծ մարդկանց և յայտնի գրողների ծնունդ, գործք և մահ. Կութեմպէրկ, Լէնկթիմուր. Նադըր շահ, Պապէտ շահ, Ծիհանկիր շահ, պալսից Մուզաֆէրէդդին շահ, Մահմէտի հրովարտակը, Ալի ամիրապետի հրովարտակը, Սմբատ Թագաւորի, վրաց Գէօրգի և Ռոստոմ Թագաւորաց հրովարտակները Սանահնի վանուց. Կոնֆուսիոս. Չինաց մեծ պարիսպը. Սենեկա. Փիլիսոփաների ասածները, Խելք և հանճար, Քաջութիւն, Բարեկամ, Իշխանութիւն երդումն. Խրատ և իմաստութիւն, Բարեպաշտութիւն, Մեղք և խոստովանութիւն. Դատաստան. Քաղաքական օրէնք, Անառակութիւն. Նախախնամութիւն, Իմաստութիւն և արծաթպաշտութիւն, Արբեցողութիւն, Ծնողաց պատիւ, Շոգմոգ քսու. Քաջասիրտ և վատազգի. Լռութիւն, Փառք, Չար և անզգամ կանայք, Բարի կանայք, Համեստութիւն, Մահ, Տարրաբանութիւն, Մեղուաբուծութիւն, Շերամապահութիւն, Արհեստաբանութիւն, Օրինակելի, Հետաքրքրական, Զուարճաբանական, Օգտակար, Առողջապահական, Բժշկական և այլն և այլն «Ոսկի հատիկներ»։

Պատկերներ. Աստուածածին հրաշանկար, Երկրագունդ, Ս. Էջմիածին, Հայոց Հայրիկը, Տիրամայրը ծաղիկը ձեռին, Հ. Միքայէլ Չամչեան, Աղօթող երեխայ, Յարութիւն արքեպիսկոպոս վեհապետեան պատրիարգ Երուսաղէմի, Հայոց Հայրիկը անտառում, Արիստակէս արքեպիսկոպոս Դաւթեան, Աստուածածին Յիսուսը գրկին, Ս. Շուշանիկ, Ս. Մեսրովբ, Ներսէս արքեպիսկոպոս Խուդավէրդեան, Մեսրովբ արքեպիսկոպոս Սմբատեանց, Գահ ադամանդազարդ, Լազարեան ճեմարան, Պրօֆ. Գր. Խալաթեանց, Տաճկի շարժական սիւնը, Խորէն եպիսկոպոս Ստեփանէ, Յովհ. կաթող. Կարբեցի, Ներսէս Ե., Գէորգ Դ., Մակար Ա., Մատթէոս Ա., Մաղաքիա արքեպիսկ. Օրմանեան պատրիարք Կ. Պօլսոյ, Արիստակէս արքեպիսկոպոս Սեդրակեան, Մկրտիչ Ա. Կաթողիկոս Հայոց Հայրիկը, Պերճ Պռօշեան, Յարութիւն Ամիրա Պէզճեան, Գէորգ Լալայեանց, Մարգարիտ Լալայեանց, Աբգար Յովհաննիսեան, Մկրտիչ Սանասարեան, Ստեփաննոս Նազարեանց, Գր. Տ. Յովհաննիսեանց, Պետրոս Սիմէօնեանց, Գրիգոր Արծրունի, Աղէքսանդր Քալանթար, Կուտեմբէրկ, Լէնկթիմուր, Նադըր շահ, Պապէր շահ, Ճիհանկիր շահ, Յակովբ Լալայեանց, Պարսից Մուզաֆէր-էդդին շահ, Վրաց Հերակլ Թագաւորը, Կոնֆուսիոս, Չինաց մեծ պարիսպը, Լէօ, Գաբրիէլ Սունդուկեանց, Աւետիս Ահարոնեանց, Գրիգոր Ջանշեանց, Տիգրան Նազարեանց, Յարոյ, Ռափայէլ Պատկանեան, Աղէքսանդր Երիցեան, Գարեգին եպիսկոպոս Սաթունեանց, Յովհաննէս եպիսկոպոս Շիրակունի, Կորիւն վարդ պետ, Գիւտ աւագ քահանայ Աղանեանց, Շիրվանզադէ, Հաջի Զէյնալ-Աբդին Թաղիեվ, Րաֆֆի, Ակնաբոյժ Աղէք. Իգիթեանց, Բագրատ Այվազեանց, Իսահակ Ժամհարեանց, Նիկողայոս Գրիգորեանց, Լուդվիկ Սերգէյեան և Կարապետ Սերովբեանց։

«Ոսկի բարեկամը» բաղկանում է 906 էջերից, 25 ընդարձակ մասերից և 70 պատկերներից. մի օրինակի գինը 5 րուբլի է, միմիայն յիսունով և հարիւրով գնողներին կը լինի զիջումն։

Հասցէն Թիֆլիս՝ Գրիգոր աւագ քահանայ Մանդակունի 1—2

Ֆինանսների նախարարութեան իրաւասութեան տակ գտնվող

ՀԱՇՈՒԵՊԱՀՈՒԹԵԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆԻ

Հեղինակ «Առևտրական, գործարանական և նաւթարդիւնաբերութեան հաշուապահութեան ձեռնարկի», որ ֆինանսների Նախարարութեան ուսումնական բաժնի կողմից ընդունված է իբրև օժանդակ ձեռնարկ առևտրական դպրոցներում և նրանց գրադարաններում

ՍՈՎՈՐԵՑՆՈՒՄ ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄ ԵՆ

Երկու սեռի անձանց՝ գործնական ձևով հաշուապահութիւն $4^1/_2$ ամսում։

Պարապմունքի առարկաներն են.

1) Իտալական կրկնակի հաշուապահութիւն արդիւնագործութեան բոլոր ճիւղերի վերաբերեալ, վաճառականական, բանկային, յանձնարարական։ գործարանական, նաև նաւթարդիւնաբերական և նաւթագործական հաշուապահութիւն։ 2) Առևտրական թուաբանութիւն։ 3) Առևտրական Թղթակցութիւն։ 4) Մուրհակային և առևտրական օրէնքներ։ 5) Վայելչագրութիւն և ուղղումն ամենավատ ձեռագրի։ 6) Թուաբանութիւն համրիչի վրա։ 7) Գրելու վարժութիւն «Րէմենկտօնի» գրելու մեքենայի վրա (կամաւոր)։

Կուրսերի համար դասատուներ են հրաւիրված համալսարանական կրթութիւնով և իրանց գործին մասնագէտ մարդիկ, որոնք հաստատվել են իրանց պաշտօնում ֆինանսների Նախարարութեան ուսումնական բաժնի կողմից. գեղագրութեան համար ևս հրաւիրված է մի գեղագիր նկարիչ։

Ընդունելութիւն ամեն օր ժամը 5-ից մինչև 7-ը երեկոյեան։ Պարապմունքները սկսվում են 1905 թւի յունվարի 15-ից պարբերաբար ամեն $4^1/_2$ ամիս, ամենայն օր ճաշից յետոյ 60 րուբլի վճարով ամբողջ դասընթացքի համար։

Դասընթացքը աւարտողներին տրվում են, ֆինանսների Նախարարութեան Թոյլատրված ծրագրի համաձայն, ատտեստատներ։

Դրանից անկախ, բացված է քիչ պատրաստութիւն ունեցող անձերի համար առանձին լրացուցիչ և կրկնողութեան կուրսեր ռուսաց լեզուի և թուաբանութեան համար։

Ցանկացողներին խնդրում են դիմել գրաւոր կերպով կամ անձամբ կուրսերի հիմնադրին՝ Թիֆլիսում, Н. В. Абрамяну, Николаевская ул. № 46, ամենայն օր։ Ծրագիրն ուղարկվում է ձրի։

Վերևում յիշած ձեռնարկը ծախվում է Ռուսաստանի բոլոր գրավաճառանոցներում։ Օտարաքաղաքացիները գիրքը գնելու համար կարող են դիմել հեղինակին, առանց պօստի ծախս վճարելու. ԳԻՆՆ է 3 ր. 50 կոպէկ։ (հ. կ. ե.) 14—20

ԴԷՊՕ

ԱՌԱՋԻՆ ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

„Եղբ. Յակոբջանեանցներ եւ Սարգսեանց“

Պատրաստի հագուստեղէնի խանութում (Միքայէլեան կամուրջ, Քամոյեանի տուն № 25—30) մշտական ստացվում են մեծ քանակութեամբ կանանց, տղամարդկանց և երեխաների համար ամենավերջին տարազով պատրաստած հագուստներ։

Գները չափաւոր են և առանց սակարկութեան։ (ա. օ.) 10—100

ՇԱՂԿԻՕ-ԴԸ-ԿՕԼՕՆ

ԲՐՕԿԱՐ եւ ԸՆԿ.

հնարածը, մրցութիւնից բարձր յատկութիւնով

Grant Prix

Պարիզի 1900 թ ո ւ ի ա մ ե ն ա բ ա ր ձ ր գ ի ն ը:

6—10

5—1905—10

ԲԱՑՎԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ 1905 Թ.

Պարիզում հրատարակվող

„ԱՆԱՀԻՏ“

Ազգային, քաղաքական, գրական եւ գեղարուեստական հանդէս ամսեայ 7-րդ տարեշրջան

«Անահիտ» նպատակն է նպաստել հայ ժողովրդին մտաւորական և բարոյական զար-
գացման. կը հրատարակէ ուսումնասիրութիւններ եւրոպական և արեւելեան գրականութեանց,
գեղարուեստական, գրական, խմաստասիրական, ընկերական, պատմական և այլ հարցերի մա-
սին յօդուածներ, բանաստեղծութիւններ, քննադատութիւններ, թարգմանութիւններ արեւմտեան
և արեւելեան գրական հատընտիր էջերի և այլն։
Բաժանորդագինը—ինչպէս Կովկասի, նոյնպէս և Ռուսաստանի բոլոր քաղաքների հա-
մար բոլոր ծախքերով հետեւեալն է—12 ամսվայ համար 5 րուբլի, 6 ամսվայ համար 3 րուբլի։
Այն բաժանորդներին, որոնք դժուարանում են միանուագ հինգ րուբլի վճարելը, Ընդ-
լատրվում է մաս մաս վճարել։ Մաս մաս վճարել ցանկացողները, պէտք է յայտնեն համա-
կով առաջին մասը վճարելու ժամանակ։ Գրվելու օրերին վճարվում է 2 րուբլի
մայիսի 1-ին 1 րուբլի, օգոստոսի 1-ին 1 րուբլի, և նոյեմբերի 1-ին 1 րուբլի։
Թիֆլիսում «Անահիտ» ստանալ ցանկացողները կարող են դիմել ամեն օր երեկոյեան
ժամը 4-ից մինչև 6 ը նրա գործակալ Սեդրակ Կերակոսեանին Ванкскій пер. д. Акопджа-
нова № 23. Ouտr քաղաքներից կարող են դիմել նամակով վերոյիշեալ հասցէով։ Բագւում ստա-
նալ ցանկացողները կարող են դիմել տիկին Մարի Սունդուկեանցի գրավաճառանոցը, въ
Баку, Николаевская ул, № 1.
«Անահիտ» անցեալ տարիների բաժնեգները տակաւին չը վճարող Թիֆլիսի բաժա-
նորդներին խնդրում են փութան վճարելու վերոյիշեալ ժամերին վերոյիշեալ հասցէով։

2—3

(կ. ո. կ.)

ԳՆԵՑԷՔ ՄԻԱՅՆ

ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾՎԱԾ

ԳԼԻՑԷՐԻՆԻ ՍԱՊՕՆ

Բրօկար եւ Ընկ.

(10) ն ա ս տ ա տ ո ւ թ ե ա ն 5—10

Ն. Ի. ԲՕԶԱՐՋԵԱՆՑ եւ ՈՐԴԻՔ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏԱՆ

ԾԽԱԽՈՏԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆԸ

(Թիֆլիսում)

որ գոյութիւն ունի 1858 թուականից և իր ընտիր կերպով պատրաստված ծխախոտերի համար արժանացել է Բարձրագոյն պարգևների և մեդալների, իր մշտական կլիէնտներին

ՆԱԽԱԶԳՈՒՇԱՑՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

այսու յայտարարում է, որ զանազան գործարաններ, որոնց թւում և «ՄԻՐ» ակցիոներական ընկերութեան, և Մ. Ս. Սաֆարեանի ժառանգների ծխախոտի գործարանները բաց են թողել այնպիսի պապիրոսներ, որոնք իրանց դարսվածքովը, գրերի և էտիքէտների վրա եղած մակագրութիւնների միանմանութեամբը, նոյնպէս և կապոցների և արկղիկների ձևերովը, տուփիկների և փաթեթների համար գործածած նոյն տեսակ գոյնի թղթերովը—բոլորովին չեն տարբերվում մեր պատրաստածներից. մինչդեռ դրանք վաղուց ի վեր ծառայում են որպէս արտաքին տարբերութեան յատկանշան՝ մեր գործարանի, արդիւնաբերած և անգին քանակութեամբ տարածված հետեւեալ պապիրոսների.

№ 8 10 հատը 5 կօպ.	№ 15 Սիմպատիա 10 հ. 5 կ.	№ 7 10 հատը 3 կ.	№ 16 10 հատը 3 կ.

ուստի, մեր գործարանի պապիրոսները պահանջելիս՝ անհրաժեշտ է փրանձին ուշադրութիւն դարձնել կառավարութիւնից հաստատված էտիքէտի, ԳՈՐԾԱՐԱՆԻ ՆՇԱՆԻ

Н. И. БОЗАРДЖІАНЦЪ съ С-ми

մակագրութեան վրա

Այսու կարևոր ենք համարում զգուշացնելու, որ «Միր» ակցիօներական ընկերութիւնը՝ սոյն յունվարի 11-ից տուած իր ստորագրութեամբ՝ պ ա ր տ ա ւ ո ր վ ե ց այժմ օրվանից դ ա դ ա ր ե ց ն ե լ այն պապիրոսների ծախսը հանելը, որոնց էտիքէտները նման են մերինին։

—

Կեղծողներին ենթարկելու ենք օրինական պատժի։ 10—10

(կ. չ. ու.)

1865. Մոսկվա 1870. Ս.-Պետեր. 1882. Մոսկվա 1896. Նիժնի-Նովգ.

ԿՐԿՆԱԿՕՇԻԿՆԵՐԻ

եւ ուրիշ ռետինէ գործուածքների համար

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ պարգեւի

(CRAND-PRIX)

ՊԱՐԻԶԻ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԻՍՈՒՄ

արժանացաւ Ռուսաստանի համար

ՄԻՄԻԱՅՆ

ՌԵԶԻՆԵՂԷՆՆԵՐԻ

ԱՐԴԻՒՆԱԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ

ՌՈՒՍ-ԱՄԵՐԻՔԱԿԱՆ

ընկերութիւնը Ս. Պետերբուրգում, որ հիմնված է 1860 թւին։

Խնդրում է ուշունէ կրկնակօշիկ գնած ժամանակ ուշք դարձնել նրանց գրօշմանիշի վրա, մանաւանդ ընկերութեան հիմնարկութեան թուականի վրա— „1860“ և С.-ПЕТЕРБУРГЪ“ բառի վրա՝ կարմիր եռանկիւնու մէջը (գործարանի դրօշմանիշը)։

Մեծ քանակութեամբ վաճառում է

„ՆԷՕՊՕԼԴ ՆԷՑՇԷԼԼԵՐԻ“

Առեւտրական Տունը

Ս. Պետերբուրգում, Մոսկվայում, Րիգայում, Օդեսսայում, Եկատերինբուրգում, Ռոստովում (Դոնի վրա), Խարկովում, Իրկուտսկում, Տաշկենտում և

ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ

31—80

ԲԺԻՇԿ Ս. Զ. ՄԻՐԶՈՅԵԱՆ

ԱԶՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ընդունելութիւն ամեն օր, ժ. 2—3 և 5—7 երեկոյեան, իսկ տօն օրերին առաւօտեան ժամը 10—11. Սօլօլակի փող. № 6.

(ա. օ.) 41—50

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Տ. ԳԵՈՐԳ-ԲԵԳԵԱՆ

ԱԶՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ընդունելութիւն ամեն օր.

Առաւօտեան ժամի 9 ից մինչև 12

Երեկոյեան » 5-ից մինչև 7

Վելյամինովսկայա փողոց № 8։ (ե.ո.) 63—100

Բժիշկ Ա. Մխիթարեանց

Ընդունում է մասնաւորապէս սիֆիլիս, մորթու և վեներական ախտ ունեցող հիւանդներ ամենայն օր, առաւօտ. 12—2. երեկոյեան 6—8 Մեծ Վանքի փողոց, տուն Կուզանօվի, դեղատան կից։ (տ. օ.) 7—80

Լոյս տեսաւ

ԼԷՕ

ՌՈՒՍԱՀԱՅՈՑ

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

(ՍԿԶԲԻՑ ՄԻՆՉԵՒ ՄԵՐ ՕՐԵՐԸ)

Տպված է Վենետիկում։

Գինը 1 րուբլի 50 կոպեկ

Դիմել «Գուտտէնբերգ» գրավաճառանոցին.

книжный магазинъ «Гуттенбертъ». 4—10

«ԳՈՒՏՏԷՆԲԷՐԳ»

գրախանութում վաճառվում են.

Յ. ՍՕԼՕՎԵԱՆԻ

հետեւեալ աշխատութիւնները.

«Կոտրված սիրտ», վէպ, 170 երես (սակ.) 40 կ.
«Մեռած ծովում», վէպ, 390 երես, 1 ր. — »
«Հարազատ գծեր», պատկերներ — 15 կ.
«Դօնադլուղս Թաց», վօդըվիլ 1 ար. 2 պ. 20 »

Դիմել. Тифлисъ. Книжный магазинъ „Гуттенбергъ“ Г. Галустянцу.

Астраханъ, Акиму Соловянцу. 4—5

ՇԵՐԱՄԻ ՍԵՐՄ

Ամենաընտիր տեսակներից, հետեւեալ առաջնակարգ ֆիրմաների՝ «Խ. Ս. Խրիսօղուլիսի» (Տաճկաստանից) և «Ֆ. Բէրքէ եւ Ընկ.» (Ֆրանսիայից), որոնք շատ տարիներից ի վեր Կովկասում փորձված և ճանաչված են. դրանցից վերջինը՝ բացի սպիտակ Բաղդադի տեսակից ունի նաև դեղին իտալականի տեսակից, բոլորն էլ մեծ խնամքով ՊԱՍՏԷՕՐԻ ուղղութեամբ պատրաստված և ձեռնտու գներով։
Ցանկացողներին՝ դիմել Թիֆլիս պ. Վ. Յակոբեանին, նախկին Արծրունի Գալէրէյում թիւ 127 գրասենեակը։ 2—5

Լոյս տեսաւ Գ. Ե.-ի

ՈՒՐՈՒԱԿԱՆՆԵՐԸ

ութը վէպիկներով. գինն է 25 կ.

Դիմել—Баку, Сурену Тарвердянцу. Меркурьевская ул. д. Туманянца. 2—4

Տպարան «ՀԵՐՄԷՍ» Ընկ. Типогр. Т—ва С. Назарянца и К. п. ф. «ГЕРМЕСЪ». Мад. ул. № 15.